

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

Glasiło sindikatov Slovenije izdaja Republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo. — Odgovorni urednik France Boštjančič. — Tisk Časopisno-založniškega podjetja »Slovenski poročevalec« v Ljubljani. — Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Cufarjeva ulica 1 — Dom sindikatov. Telefon uredništva in uprave 32-031, uredništvo 32-538, uprava 30-046. Poštni predal 284. — Račun pri Mestni hranilnici v Ljubljani 601 606-1-221. List izhaja vsak petek. — Rokopisov ne vračamo. — Mesečna naročnina 40 din, četrletna 120 din, polletna 240 din, celoletna 480 din; posamezna številka 10 din

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE
ST. 50 / 7. DECEMBRA 1956 / LETO XV / CENA 10 DIN

OB PLENARNEM ZASEDANJU ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE

Standard in proizvodnost ŠE VEDNO PROBLEM ŠTEVILKA ENA

V trenutku, ko pišemo o delu Zvezne ljudske skupščine zasedanje še traja. Spuščina je namreč prav s tem zasedanjem, ko razpravljajo o načelih gospodarskega razvoja v letu 1957, bistveno spremenila način svojega dela, zato nekaj besed najprej o tem.

Doslej so o načelnih stvareh, o politični strani raznih zakonskih predlogov odločali samo Zvezni izvršni svet (kot predlagatelj večine zakonskih predlogov) in skupščinski odbori, ki so o teh predlogih podrobneje razpravljali. Plenum skupščine je doslej predloge večidel samo potrjeval in ni o njih podrobneje razpravljal. Delo skupščine se je torej odvijalo predvsem v njenih odborih. Potlej, ko so odbori podrobno razpravljali o določenih zakonskih predlogih, so izbrali vsak svoje-šča poročevalca, ki je plenum skupščine poročal o delu odbora in o spremembah, ki jih je odbor sprejel, oziroma, ki jih predlaga. Plenum skupščine je potem navadno le potrdil predlog, in zato do sedaj nismo zasledili posebnih razprav o posameznih predlogih na plenumu skupščine, niti ne njegovih bistveno načelnih pripomb.

Tokrat pa je kot rečeno, skupščina spremenila način svojega dela, zamenjala je vlogi. Gospodarska odbora Zvezne ljudske skupščine sta pred plenumom sicer poslušala poročila predstavnikov posameznih odborov o problematiki v raznih gospodarskih panogah, o slabostih in o predlogih, ki naj bi jih uveljavili v družbenem planu za naslednje leto. Odbora sta proučila dokumentacijsko gradivo o načelih gospodarskega razvoja za leto 1957, ki jima ga je predložil Zvezni izvršni svet, toda seji sta potekali večidel le v obliki vprašanj in zaključeni sta bili brez posebne resolucije, brez sprememb posameznih predlogov, ker je to delo prevzel plenum sam.

Na podlagi gradiva o načelih gospodarskega razvoja v letih 1957, (ki so ga dobili ljudski poslanci in ki še nima pomena uradnega predloga plana) in na osnovi obrazložitve tega gradiva, ki ga je obrazložil podpredsednik Zveznega izvršnega sveta tovariš Svetozar Vukmanovič-Tempo, ljudski poslanci sedaj podrobno razpravljajo o vseh tistih problemih gospodarske politike, ki se jim zdijo mogoče nejasni ali nepravilno postavljene. Ob zaključku teh razprav bo skupščina sprejela resolucijo o gospodarski politiki v nasled-

njem letu, njeni odbori pa bodo načela, določena na plenumu, primerno izoblikovali. Zvezni izvršni svet bo šele na osnovi vseh teh predhodnih razprav in resolucij sestavil svoj dokončni predlog zveznega družbenega plana za leto 1957. Potlej, ko bo šel predlog svojo pot, verjetno hkrati skozi oba skupščinska odbora za gospodarstvo, bo plenum Zvezne ljudske skupščine na posebnem zasedanju plan šele dokončno sprejel.

Omenjeni način dela, ki ga je Zvezna ljudska skupščina s tokratnim zasedanjem že začela v praksi izvrševati, bo veliko bolj poudaril politični pomen dela plenuma Zvezne ljudske skupščine, oziroma njegovo neposredno, načelno odločanje o temeljnih vprašanih gospodarskega razvoja. Plenum Zvezne ljudske skupščine torej tokrat kot celota razpravlja in odloča o načelih gospodarskega razvoja in ne bo kot vsa leta doslej, samo potrdil predloge, ne da bi jih prej sam do podrobnosti proučil, torej ne bo potrdil stvari, ki so bile že prej večji del odločene. Resolucija plenuma, ki bo vsebovala konstruktivne predloge poslancev bo temeljna podlaga za sestavo družbenega plana. Sestavljalci predloga družbenega plana bodo morali pri svojem delu upoštevati zahteve, izrečene v našem najvišjem političnem in predstavniškem organu ljudstva.

Način dela, za kakršnega se je skupščina letos odločila, je že sedaj porodil izredno živahno in zanimivo razpravo, čeprav je v prvih dneh zasedanja govorilo le še malo poslancev. Nič manj živahna pa ne bo razprava tudi te dni, kajti zanjo je prijavljenih že nad 20 poslancev, verjetno pa je, da bo o načelih gospodarskega razvoja pred zaključkom zasedanja govorilo še več ljudskih poslancev.

Sedaj pa k temi razpravi na zasedanju Zvezne ljudske skupščine.

»Načela gospodarskega razvoja za leto 1957 poudarjajo predvsem naslednje naloge:

1. Povečanje osebne potrošnje in življenjskega standarda prebivalstva, pri čemer bo težišče naporov na izboljšanje življenjskega standarda delavcev in uslužbencev. Tej nalogi prisoja predlog družbenega plana za leto 1957 prioriteten pomen, s tem da osredotoči vse ostale momente okrog njegove čim uspešnejše izpolnitve.

2. Močnejše vzpodbujanje proizvodnje in gospodarske dejavnosti, s čimer moramo doseči večji obseg celotne proizvodnje in nadomestiti letos odpadlo povečanje. V tej smeri osredotoča družbeni plan veliko pozornost na ukrepe, ki naj zagotove povečanje proizvodnje.

3. Znatnejše spreminjanje strukture investicijskega vlaganja, da bi vzpodbujali hitrejši razvoj tistih gospodarskih panog in dejavnosti, katerih zaostajanje ovira nadaljnji gospodarski napredek dežele.

4. Krepitev narodne obrambe ostane važen sestavni element naše politike v prihodnjem letu. Pri določanju navedenih nalog je upoštevano, da s sklopom osnovnih odnosov, ki jih ureja družbeni plan za prihodnje leto, dosežemo nadaljnji napredek v smeri konsolidacije gospodarstva in gospodarskih razmer.

Prav nič ni slučajno, da je povečanje osebne potrošnje in življenjskega standarda postavljeno v prihodnjem letu v središče pozornosti in da ni deležno nič manjše pozornosti še močnejše vzpodbujanje proiz-

vodnje in gospodarske dejavnosti — povečanje storilnosti dela. Kakorkoli držl, da smo dosegli predvideni obseg industrijske proizvodnje (obseg proizvodnje industrijskih izdelkov je celo večji, kot smo pričakovali) in da smo dosegli pričakovani napredek na ostalih gospodarskih področjih, izvzemši kmetijstva, je vendarle res, da niso bile izčrpane vse možnosti za še hitrejšo rast proizvodnje. Z doseženimi rezultati produktivnosti dela ne moremo biti zadovoljni. V danih okoliščinah, bi lahko ob večji produktivnosti dela, dosegli letos tudi večji fizični obseg proizvodnje. S tem bi ustvarili ugodnejše materialne pogoje za hitrejšo rast življenjske ravn.

Vse uspehe, ki smo jih letos dosegli, zmanjšuje ugotovitev, da je zaostalo izboljšanje življenjskega standarda, ki bi ga morali doseči, zlasti izboljšanje ravn delavcev in uslužbencev, ki stanujejo v mestih in industrijskih središčih. Splošni statistični podatki sicer kažejo, da je raven realne potrošnje delavcev in uslužbencev ostala

skorajda nespremenjena. Toda če upoštevamo, da je potrošnja prebivalstva v primerjavi z lanskim letom nazadovala za približno 2,5 odstot. na prebivalca in če upoštevamo, da so se v mestih in industrijskih središčih precej podražili kmetijski pridelki ter da so se istočasno podražili izdelki za gospodinjstvo, kurivo, razne stornitve, da so porasli izdatki za kulturne potrebe, potem je jasno, da so se realne plače delavcev in uslužbencev znižale. Zato ni odveč zahteva, izrečena na plenarnem zasedanju, da bi morali sestavljati plan ne samo s stališča investicij, temveč s stališča, kako, s kakšnimi sredstvi, na kakšen način doseči hitrejšo rast materialne proizvodnje in s tem življenjske ravn. Vprašanje standarda bi morali po tej zahtevi v planu trdneje postaviti — kot enega izmed njegovih proporcev — in stalno nadzorovati gibanje realnih plač. Z rezervami Federacije bi morali preprečiti znižanje življenjskega standarda — zniževanje realnih plač. Zato bi (Nadaljevanje na 3. strani)

Jugoslovanska ljudska armada v službi miru. Naš odred je v okviru sil OZN odpoval na področje Gaze, kjer bo nadzoroval umik izraelskih čet s Sinajskega polotoka. — Na sliki: Jugoslovanska novinarja se pogovarjata z našimi vojaki.

Z OBČNEGA ZBORA OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA IZOLA

DOBRI OBETI

Občinski sindikalni svet Izola združuje 26 sindikalnih podružnic. V podružnicah je vključeno 3.318 delavcev in uslužbencev, od tega 1.320 mladih delavcev. Samo 3,82 odstotka zaposlenih ni vključenih v sindikalni organizaciji. V ponedeljek, dne 26. novembra so delegati na občnem zboru pretresli dosedanje delo sveta.

Znano je, da daje poročilo odborov organizacije razpravi vselej svoj ton in je torej od pomočnega v veliki meri odvisno, kako odborniki razpravljajo o dosedanjem delu ter na osnovi razprave tudi sklepajo o bodočem delu in nalogah organizacije. Če s teh stališč ocenjujemo pomočilo predsedstva sindikalnega sveta Izola, velja izreči poleg pohvalnih besedi tudi nekatere kritične pripombe. V poročilu je predvsem manjkala kritična ocena dela sindikalnega sveta in sicer v tem smislu, da bi odborniki soočili seje, sklepe, skratka vse delo sveta, z gospodarskim in družbenim problemom v posameznih obdobjih minulega leta. To sem pogrešal v referatu, pogrešal zavoljo tega, ker iz celotne razprave ni bilo moč takoj izluščiti napotkov, kako naj bi delal občinski sindikalni svet v bodoče, da ne bi igral sem ali tja samo vlogo »gasilca«, temveč da bi bil nenehno pobudnik-organizator za čim boljše gospodarjenje in kritični napak v delu sindikalnih organizacij. Naloga novoizvoljenega predsedstva na plenumu bo torej, izluščiti iz razprave napotke za svoje delo in delo vseh sindikalnih organizacij, ki jih združuje občinski sindikalni svet ter te napotke organizacijam tudi čimprej sporočiti.

Reči je treba, da so sindikalni odborniki v poznejši razpravi dokaj kritično premotrili gospodarjenje podjetij v minulih devetih mesecih in da je bila načelna vrsta izredno važnih vprašanj. Med drugim je bilo rečeno tole:

Vsi se zavedamo, kako pomembna je smotrna organizacija dela za dvig delovne storilnosti, vendar se tega izredno važnega vprašanja v podjetjih ne lotevajo dovolj resno in zato velja razmisliti, kaj je sindikalna organizacija storila, da bi vodstva podjetij posvetila temu večjo pozornost. Dalje, vsi vemo, da so v podjetjih še rezerve za dvig proizvodnje, vendar jih ne izkoriščamo, da bi proizvodnja količinsko rasla, da bi bili izdelki cenejši itd. Vemo, da preobsežne investicije vplivajo na dvig cen, vendar dopuščamo investiranje celo tam, kjer že dosedanje zmogljivosti niso polno izkoriščene. Kaj so sindikalni odborniki storili, da bi v podjetjih preusmerili proizvodnjo v korist delavca-potrošnika? Zakaj nismo preprečili povečanja dobička v nekaterih podjetjih na račun dviganja cen ob istovremnem zastajanju proizvodnje in zaostajanju proizvodnosti?

V razpravi je bilo tudi rečeno, da so se posamezne sindikalne organizacije precej ozko zapirale v krog podjetij in zato niso odborniki dovolj tehno premotrili, kako živijo delavci v prostem času, kje in kako sta-

nuje, kako se šolajo njegovi otroci, kakšno je njegovo zdravstveno stanje, ali ne škoduje nadurno delo zdravju delavcev, in podobno. Videti je, da se je občinski sindikalni svet teh vprašanj zavedel že prej in zato je že nekaj časa sem valbil na seje predstavnike družbenih organizacij, toda žal so se ti seje premalo udeleževali.

Za razpravo lahko rečem, da je bila izredno živahna in da se je pravzaprav osredotočila na dvoje izredno važnih vprašanj in sicer, kaj storiti, da bi se delavci izobraževali in kaj bi veljalo ukreniti v podjetjih, da bi izboljšali organizacijo dela, pospešili rast proizvodnje in storilnosti. Ni čudno, če se je razprava osredotočila predvsem na ta dva problema. V podjetjih na področju izolske občine je zaposleno več kot tretjina mladine in lani se je izmenjalo skoraj za eno tretjino delavcev in uslužbencev, v podjetja prihajajo ljudje s podeželja in zato je nenehna skrb za strokovni dvig, za izobraževa-

nje delavcev, toliko pomembnejša. Odborniki so precej razpravljali o tem tudi zavoljo tega, ker so dosedanje prijave za posamezna predavanja tečaja in podobno, pokazale, da ni bilo dovolj zanimanja za predavanja in izobraževanje sploh ter da bo treba z različnimi prijemi, propagando in podobnim, vzbuditi pri delavcih zanimanje za strokovno izpopolnjevanje.

Razprava o gospodarjenju pa je temeljila na podatkih v poročilu predsedstva, kako se je gibal proizvodnja v posameznih tromesečjih in sploh v devetih mesecih, kako je bilo z rastjo materialnih stroškov, z nadurnim delom in podobnim.

Ze teh nekaj vprašanj, načel in v razpravi in osvetljenih v poročilu, kaže, da se odborniki sindikalnih organizacij v izolski občini zavedajo nalog in vloge sindikatov v današnji družbeni ureditvi, da ne vprašujejo kaj naj bi sindikat delal, temveč se dela tudi, kar lotevajo. Upati je, da bo njihovo delo v bodočem letu še plodnejše.

IZ PODRUŽNICE OBRTNIH DELAVCEV V PREBOLDU

Obrt v zagati

Obrt socialističnega sektorja v Preboldu zajema različne panoge dejavnosti kot so konfekcija, mizarstvo, krojaštvo, opekarstvo, remontno podjetje in drugo. Temu primerno je v obrti zaposlenih tudi precej delavcev. Tako nudi obrt poleg tekstilne tovarne zaslužek marsikomu, ki ga zemlja ne more prehraniti.

Ker so vsa ta podjetja po številu zaposlenih zelo majhna, so

vključeni vsi kolektivi v eno sindikalno podružnico. Leta pa je imela pred nedavnim svoj občni zbor, ki so se ga udeležili vsi njeni člani. To dokazuje veliko zanimanje obrtnih delavcev za delo sindikata in njihovo visoko zavest.

Iz poročila predsednika in drugih odbornikov je moč povzeti, da tarejo delovne kolektive precej hude skrbi. Zlasti gre za knjigovodstvo, ki ni ažurno, bodi zaradi nezadostne strokovne usposobljenosti tistih, ki ga vodijo, pa tudi zaradi tega, ker je še teh premalo. Tako se dogaja, da podjetja niti plač ne izplačujejo redno in so nekateri glede tega v večmesečnem zaostanku. Kajpak to na delavce zelo neugodno vpliva, nižji je elan pri delu, marsikoga pa to navaja na šušmarstvo, ker si pač mora neke najti denar za preživljanje.

Da je tako, je precej krivde

tudi v tem, ker podjetja nimajo obratnega kredita. Če bi organi delavskega samoupravljanja dobro funkcionirali, bi bilo vseh teh stvari nedvomno precej manj. Toda tudi glede tega v marsikaterem podjetju nise na zeleni veji. O vsem tem so razpravljali na tem občnem zboru. Najbolj kritično pa je seveda zaradi knjigovodstva. Knjigovodja bi že dobili, toda stanovanja zanj ni moč dobiti. In tako se vrte v začaranem krogu. Za to se zanimajo tudi na žalsindikalne organizacije. Temeljito so pretehtali svoje delo v preteklem obdobju in upamo, da so imeli srečno roko, ko so volili nov upravni odbor sindikalne podružnice. V podjetju bo treba precejšnje sodelovanje. Sleherni delavec bo moral na svojem delovnem mestu prispevati znaten delež k povečanju storilnosti dela, izboljšanju kakovosti izdelkov, skratka naloga celotnega kolektiva bo spraviti stvari spet v normalen tek.

Nenavadni sindikalni svet

Maribor. Na zadnji konferenci Okrajnega sindikalnega sveta v Mariboru so pregledali, koliko je bilo do sedaj občnih zborov v mariborskem okraju. Na konferenci so tudi ugotovili, da v občinskem sindikalnem svetu Maribor-Kočevje nimajo tajnika, blagajnik ni član sindikalne organizacije, predsednik pa je odstopil.

DESETMESEČNO TEKMOVANJE SO ZAKLJUČILI

Z USPEHOM

Meseca januarja je razpisal občinski sindikalni svet v Celju desetmesečno tekmovanje za vse celjske sindikalne organizacije. Od 107 podružnic se je tekmovanja udeležilo 60 organizacij, te so priredile 643 predavanj, 900 športnih prireditev, 137 ekskurzij, 93 izletov, pridobili so 3567 naročnikov na Delavsko enotnost in ostale časopise ter obiskali več kot tisoč bolnikov.

V nekaterih podružnicah, kakor na primer v Železarni Štore, so tudi sami razpisali tekmovanje med obratnimi sindikalnimi odbori. Sestavili so posebno komisijo, ki je ocenjevala vse tekmovanje. V štorski železarni so imeli do sedaj 74 raznih predavanj, pri-

redili so 31 izletov, za delavski časopis in ostala glasila pa so pridobili 937 novih naročnikov.

Zadnji torek pred Dnevom republike so podelili podružnicam »Prevozništvu«, »Stavbeniku«, »Kovinotehne« in Tovarne emaljirane posode zastavice občinskega sindikalnega sveta.

Ob tej priložnosti je bila v Celju tudi proslava rojstva naše republike. V nabitno polni dvorani kina »Metropol« so z vajami na orodju in ritmičnimi vajami nastopili pionirji, člani, članice in pionirke Partizana iz Celja in Gaberja. Na proslavi je sodelovala tudi godba Železarne iz Štor.

VSEM NAROČNIKOM NAŠEGA LISTA

Vsem naročnikom našega lista prilagamo danes položnice. Želimo in upamo, da bodo naročniki, ki so v zaostanku z naročnino, to poravnali in da bo čimveč naročnikov že v začetku leta poravnalo naročnino za vse leto 1957. S tem bo upravi lista olajšano delo in odpadli bodo vsi nepotrebni stroški ter neljube terjatve.

Uprava »Delavske enotnosti«

Z OBČNEGA ZBORA SINDIKALNE PODRUŽNICE »SVILANIT«

Ureditev razmer

To naj bo tudi naloga sindikalne podružnice

Veliko je že bilo napisanega o kamniškem podjetju »Svilanit«. Letošnja spomlad je novoizvoljeni delavski svet prevzel v upravljanje podjetje. Člani tega sveta so se dobro zavedali v kakšnem težavnem položaju so. Na sejah delav-

skega sveta, katerim so prisostvovali tudi predstavniki sindikalne organizacije, so večkrat razpravljali o težavnem položaju, govorili so o nepravilnostih, nesmotrni gospodarski, nekvaliteti izdelkov in podobnem. Toda do dejanskega ukrepanja ni prišlo vse do tedaj, dokler niso sami predlagali Občinskemu ljudskemu odboru Kamnik, naj v podjetje postavijo prisilno upravo. Pri vsem tem pa sindikalna organizacija ni držala križem rok. Člani podružnice so obsojali in preprečevali samovolje v podjetju in se borili za proizvodnjo in kvaliteto izdelkov. Podprli so napore delavskega sveta, da v podjetju jenjajo z nesmotrni gospodarskim in razmetavanim delom in so zato podprli predlog delavskega sveta, da v podjetje pride prisilna uprava.

O vsem tem so razpravljali na nedavnem občnem zboru sindikalne organizacije. Temeljito so pretehtali svoje delo v preteklem obdobju in upamo, da so imeli srečno roko, ko so volili nov upravni odbor sindikalne podružnice. V podjetju bo treba precejšnje sodelovanje. Sleherni delavec bo moral na svojem delovnem mestu prispevati znaten delež k povečanju storilnosti dela, izboljšanju kakovosti izdelkov, skratka naloga celotnega kolektiva bo spraviti stvari spet v normalen tek.

★

TALCEM SO ODKRILI SPOMENIK

V Cečanjevcih pri Ljutomeru so v preteklem mesecu odkrili spomenik 25 talcem Spominjske svčanosti se je udeležilo okoli 2.000 prebivalcev tega kraja, prisostvovali so ji tudi zvezni poslanec Ivan Kredt in zastopniki ljudskega odbora ter ostalih množičnih organizacij. Spomenik je odkril predsednik Zveze borcev Cečanji Jože Babič. V program iz nastopil pevski zbor iz Ljutomeru in godba na pihalu DPD Svobode Ivan Kavčič. Zastopniki množičnih organizacij delavnih kolektivov so položili k spomeniku 36 vencev.

Pred občnimi zbori - strokovna predavanja

Kočevje. V nekaterih podružnicah kočevskega okraja so imeli v pripravah za občne zore več strokovnih predavanj. Na seji Okrajnega sindikalnega sveta Kočevje so razpravljali o reorganizaciji podružnic v podjetju Mestni vodovod in kleparstvo. Sklenili so tudi, da bodo v iniciativni odbor Društva prijateljev narode kooptirali še nekaj članov sindikalnih organizacij.

Viktor Kristan

Standard in proizvodnost

(Nadaljevanje s 1. strani)
 Neveda morala imeti! Skupščina pred seboj podatke o gibanju plač, ki jih kljub predčasni zahtevi še vedno ni dobila.

Razen splošnih gospodarskih razmer, to je pomanjkanje kmetijskih pridelkov itd., je na zviševanje cen in zniževanje realnih plač vplivalo slabo preskrbovanje mest in industrijskih središč s prehranbenimi proizvodi, sadjem, sočivjem, zelenjavo in podobnim, ki je ponekod propadalo, drugod pa mu je cena napačala, ker v tej smeri ni bilo dovolj zdrave in učinkovite konkurence. Za takšen položaj so krivi ljudski odbori, ki niso premislili, kako bodo njihovi ukrepi vplivali na življenjsko raven in ki niso dovolj smotno uporabili sredstev za preskrbo prebivalstva in dvig kmetijske proizvodnje.

Delavci vemo, da se lahko življenjska raven nas vseh zboljša le s povečanjem delovne storilnosti, ne pa s povečanjem nominalnih plač, kot si nekateri celo obetajo. Toda podatki o gibanju storilnosti nas opozarjajo, da je leta kar nekako ustaljena oziroma da celo nazaduje. Medtem ko je na primer v Sloveniji leta 1953 delovna storilnost porasla za 10%, je v naslednjih letih porasla samo za 2%, v prvi polovici letošnjega leta pa je celo nazadovala za 2%.

Vzroki? Cela vrsta jih je, od preobsežnega zaposlovanja delovnih moči in prevladujočega načina obrtniške proizvodnje ne samo v starih, temveč tudi v novih, moderno opremljenih tovarnah, do navzpodbudnega načina nagrajevanja. Kadarkoli razmišljamo o vzrokih, ki vplivajo na počasno rast delovne storilnosti, se nam nehoté vsiljuje vprašanje, zakaj smo dosegli na tem področju tako malo uspehov. Zakaj niso storile zbornice in strokovna združenja kaj več za širše uveljavljanje kooperacije? Niti v zveznem in ne v republiškem merilu še ni organa, ki bi se s temi reči nenehoma ukvarjal. Celó več, nekateri predpisi sodelovanje med podjetji naravnost zavirajo. (Glej članek Proizvajalec v kooperaciji, objavljen v zadnji številki Delavske enotnosti) in navajajo proizvajalce, da vpletujejo obrtniški način proizvodnje v sicer moderno opremljene tovarne, da raste glad po novih investicijah za posamezne oddelke, stroje itd., kar vse po-

dražuje proizvodnjo. Vprašujemo se, zakaj niso zbornice, strokovna združenja in podjetja sama storila kaj več, da bi pometli z obrtniškim načinom dela v naših podjetjih in uveljavili v naši proizvodnji sodobne metode dela?

Proizvajalci pravijo, da bi zanimanje za smotrnejšo organizacijo dela neprimerno hitreje poraslo, če bi bili predpisi o delitvi dohodka in oblikovanju plač ustreznejši, če bi prisodili večji delež dohodka tistemu, ki z različnimi izboljšavami pospešuje rast storilnosti, doseže večji fizični obseg proizvodnje in poceni proizvod. Proizvajalci pravijo, da ni dovolj, če je uveljavljena samo stimulacija za individualnega proizvajalca, to je za delavca, ki dela v normi ali akordu, temveč da bi moral predpisi spodbujati kolektiv kot celoto k čim smotrnejši proizvodnji, k zaposlovanju tolikih delavcev, kolikor jih res terja tehnološki proces dela. Iz prakse pa vemo, da podjetja, ki z bistvenim izboljšanjem organizacije dela dosežejo hitrejšo rast proizvodnje in storilnosti dela in pocenjujejo izdelke, obravnavajo predpisi o delitvi dohodka in oblikovanju plač skorajda enako kot tistega, ki dela po starem napetju. Dober kolektiv je potemtakem za svojo prizadevnost ne nagrajen, temveč skorajda kaznovan in to res ne pospešuje prizadevanj, da bi hitreje spremenjali organizacijo dela v podjetju.

Nezdružno je, da že tri, štiri leta razpravljamo o zboljšanju plačnega sistema, toda rezultati so samo — razprave. Rezultati so samo razprave, čeprav vemo, da je prav sedanjí plačni sistem vplival in še vpliva na porast papirnatih kvalifikacij, na preobsežno zaposlovanje, da enako obravnava dobro in slabo podjetje, skratka da zadržuje v gospodarstvu vrsto anomalij, ki

Novice iz podružnice štorske železarne

Na zadnji seji izvršnega odbora sindikalne organizacije železarne v Štorkah so izvolili predsednika, tajnika in blagajnika podružnice. Izvolili so tudi komisijo za delavsko upravljanje, za izobraževanje članstva, komisijo za skrb za delovnega človeka, za šolanje, higijensko- tehnično zaščito dela itd. Imenovali so tudi odbor »Tovarniške pomoči«.

zadržujejo produktivnost dela na isti ravni ali pa jo celo potiskajo navzdol.

Priznati je treba, da v tej smeri še ni bilo veliko storjenega, veliko predlaganega. Nekaj pa je bilo vendarle storjenega. Sindikati so na primer septembra meseca leta 1955 predložili gospodarskim organom dva predloga za oblikovanje plač, in sicer predlog za oblikovanje plač iz dohodka in oblikovanje plač na enoto proizvoda. Družbeni in gospodarski organi naj bi na osnovi praktičnih ugotovitev, s tem da bi oba predloga preizkusili v posameznih podjetjih, predlagali plačni sistem odklonili ali pa ga uveljavili v gospodarstvu. Za preizkus so že bila določena nekatera podjetja. Po dolgotrajnem odlašanju so posebne komisije šele po devetih mesecih začele zbirati podatke, kako gledajo podjetja na ta ali oni sistem. Toda to je bilo tudi vse. Predloga nista doživela preizkusov. (Glej članek Nerazumljivo odlašanje, Delavska enotnost št. 25 z dne 13. 6. 1956).

Administracija gospodarskega odbora je prav tako predlagala en sistem nagrajevanja. Posamezna podjetja v državi so predlagala različne sisteme. Rezultat je bil enak. Nobeden od maloštevilnih predlaganih pred-

logov ni bil v preizkusu, čeprav je bilo rečeno v resoluciji IV. plenuma SZDLJ tole:

...»Izboljšanje plačnega sistema na podlagi pridobljenih izkušenj bi moralo omogočiti širšo zainteresiranost, tako podjetij kakor posameznikov za povečanje proizvodnje in realnega dohodka...«

Posamezniki trdijo, da je potrebno solidno proučiti plačni sistem in ga polje rešiti kot enega izmed glavnih problemov. Toda, ali ni najbolj solidno proučevanje sistema preverjanje posameznih predlogov v praksi, preverjanje, ki bo najbolje pokazalo, kaj je pri tem ali onem sistemu dobrega in kaj slabega? Ob takšnem odlašanju s preverjanjem posameznih predlogov se človeku nehoté vsiljuje vtis, kot da je treba najti na vsak način čudežno formulo — plačni sistem — ki bo hkrati rešil vsa odprta vprašanja in bo hkrati enak veljaven za vse panoge našega gospodarstva. Čeprav bi tekla razprava o plačnem sistemu še nekaj let, bi takšne čudežne formule ne našli, ker jo je objektivno zelo težko najti, ali bolje rečeno, jo je nemogoče sploh izdelati. Plačni sistem mora temeljiti na enakih načelih, na načelih socialističnega nagrajevanja: vsakomur plačilo po njegovem delu, da se vsake-

mu kolektivu odmerja zasluženi po enotnih kriterijih, da da vsakemu kolektivu enako priznanje za storjeno delo, za dosežene uspehe. Toda s tem ni rečeno, da plačni sistem ne more biti različen po svoji obliki (kot so že sedaj različni sistemi za nagrajevanje v kmetijstvu, trgovini, industriji itd.) in ni rečeno, da ne bi mogla veljati v industriji oblikovno različna plačna sistema za posamezna podjetja, ki pa bi vendar vsebovala enaka socialistična načela nagrajevanja.

S teh stališč je bila v razpravi upravičeno izrečena pripomba, da strokovni državni aparat preveč toga brani svoja stališča, da se o tem veliko razpravlja, rezultatov pa ni in da v planu za leto 1957 ni bilo vprašanj produktivnosti posvečeno dovolj pozornosti. To velja posebno za plačni sistem, ki lahko v kratkem času zelo poveča storilnost. In upravičeno je bila izrečena zahteva na plenarnem zasedanju v prvih dneh, da mora Skupščina s svoje strani zahtevati, da se vprašanje plačnega sistema v letu 1957 ne samo do kraja prouči, temveč tudi reši v smislu povezanosti plač z delovno storilnostjo, kajti življenjska raven, plačni sistem in storilnost so med seboj tesno povezane, neločljive stvari.

Tudi žene se borijo za večjo produktivnost dela

Moč organizacije

ni le v številu članstva

Na občnem zboru sindikalne podružnice Delavske železarske vozičnice v Mariboru so poudarili, da je tudi v tem podjetju posvetili večjo skrb izobraževanju. Menijo so, da ni moč sindikalne organizacije samo v številu članstva, temveč v gospodarski in ekonomski razgledanosti odraslih delavcev.

Na občnem zboru so govorili tudi o življenjskem standardu. Sodijo so, da bodo lahko tega postopno dvignili z neprestanim povečevanjem proizvodnje. Polletni plan so v delavski železarski vozičnici izpolnili z 97%.

Pravijo pa, da bodo proizvodnjo še povečali.

V razpravi je sodeloval tudi delegat tovarne železarskih vozičnic »Stanko Patonov« iz Niše. Ko je govoril o delavskem upravljanju, je povedal, da imajo v njihovem podjetju obratne delavske svete, ki pa zelo dobro delajo. Posamezna proizvodna vprašanja obravnavajo v raznih komisijah, ki so jih ustanovili v okviru delavskega sveta. Na občnem zboru so menili, da bi bilo prav, če bi se ostali tovrstni kolektivni seznanili z uspehi, ki so jih dosegli pri delavskem upravljanju v tem podjetju.

OB DESETLETNICI LJUBLJANSKE UTENSILE

USPEŠEN RAZVOJ

Na predvečer praznika republike se je zbral kolektiv tovarne Utensila k proslavi državnega praznika, ki so ga združili s proslavo desetletnice obstoja njihovega podjetja. Proslava je bila lepa, a skromna. Odpovedali so se 300.000 dinarjem, prvotno namenjenih za družabni večer. In so jih poklonili splošnim koristim: za izgradnjo zdravstvenega doma na njihovem terenu. Svojim jubilarantom, ki so od ustanovitve do danes delali v podjetju, so razdelili nagrade v skupni vrednosti 200.000 dinarjev.

Podjetje Utensila je bilo ustanovljeno 1946, leta z namenom, da postopoma prevzame preskrbo celotne tekstilne industrije z utensilijami in rezervnimi deli. Kljub temu, da jim je bila proizvodnja popolnoma neznana, so jo hitro dvigali in je dosegla v letu 1955 že skoro dvakratno proizvodnjo leta 1950 in šestkratno proizvodnjo leta 1947. Uveljavili so se po vsej državi, čeprav so v začetku 1947. leta imeli hkrati organizirane tehnike v Utensilih Zagreb, Utensilih Beograd ter Drvozi, Varaždin. Danes dobavljajo svoje proizvodne tekstilnim tovarnam vseh naših republik v skupni vrednosti 333 milijonov dinarjev. Kljub izrednim težavam in močni konkurenciji so prodali tudi na inozemski trg s približno 20 milijoni dinarjev letno. Danes dobavljajo svoje izdelke, posebno tiste, za katere v Jugoslaviji ni dovoljne potrošnje v Turčijo, Sirijo, Irak, Južno Ameriko. Nekaj dobavljajo tudi v Nemčijo. Njihov izvoz bi se lahko zelo povečal s sorazmernimi majhnimi investicijami, za kar se sedaj zelo trudijo. V ta namen se bodo združili s »Tesarjem« in bodo v novih prostorih razširili svojo proizvodnjo.

Na pa bilo značilno za minulo dobo samo povečanje plana, temveč tudi povečanje investicij, ki so jih financirali večinoma iz viška fonda plač. Usvajali so nove proizvodne postopke in kar je najvažnejše, delavsko samoupravljanje se je ob podpori vseh organizacij močno uveljavilo ter postalo nosilec pobud delovnega kolektiva, kakor tudi upravniki zaupane mu družbene lastnine.

Podjetje je v teku desetletnega obdobja doseglo približno 2 milijardi bruto proizvodnje. Akumulacije je oddalo 620 milijonov, medtem ko je v obliki blaginjske amortizacije oddalo še nadaljnjih 50 milijonov dinarjev. Istočasno pa so skupne investicije, vključno z ostalo amortizacijo, znašale v vseh letih samo 80 milijonov dinarjev, v katerih je vključenih tudi 24 milijonov, ki jih je kolektiv doletel iz viška fonda plač.

Če upoštevamo, da je bilo podjetje ustanovljeno šele leta 1946 in da je takrat dobilo na razpolago le dva gradbena objekta in za cca 7 milijonov osnovnih sredstev, katere so pa dobili iz različnih industrijskih podjetij iz večjih krajev Slovenije in so dobili stroji bili stari povprečno 30 let, lahko pri tem ugotovimo, kako male investicije so bile v primeri s letno naraščajočo proizvodnjo. To je vzrok, da raznih podjetij ni bilo večji in da se danes

še vedno večji del utensilij uvažajo iz inozemstva. Pomanjkanje investicijskih sredstev bi bilo ublaženo, če bi v Utensilih za 30 let stare stroje ne odvezemali fonda za amortizacijo in jim ga bi pustili za prepotrebno obnavljanje strojev. Saj vendar ni isto, če so stroji novi ali pa stari 30 let.

Od leta 1946, ko je bilo zaposlenih v podjetju 50 delavcev, je to število danes naraslo na 370 ljudi in znaša bruto proizvodnja približno 1 milijon dinarjev povprečno na zaposlenega.

V teh letih so zelo dvignili tudi proizvodnost dela in sicer za 35 odstotkov. Kljub temu da tovarna pretežno sama nastopa na tržišču FLRJ, saj ima 75 odstotkov proizvodnje tovrstnih izdelkov v svojih rokah, niso dvigali cen, temveč so jih celo znižali za skoraj 20 odstotkov.

Na povečanje storilnosti je vplivalo delo po učinku, v zadnjem času pa premijski sistem. Pri nas dela 43 odstotkov delavcev po učinku. Na leto povprečno prekoračijo normo za 13 odstotkov. Imajo pa težave pri normiranju, saj proizvodnjo stalno spreminjajo. In tako morajo sproti normirati.

Danes že pretesni prostori so resna ovira za razvoj proizvodnje. Zaradi tega so sedaj dokončno sklenili, da se bodo združili s podjetjem »Tesar«, kamor bodo prenesli vse svoje lesne obrate. Glavno objektov bodo zgradili, spomladi, če bodo urbanistično končno odločili, kje bo tekla nova cesta.

V sindikatu podjetja so pregledali vse možnosti za reorganizacijo dela in kolikor se je le dalo, so ga izboljšali. Ostalo je stvar novih prostorov. Prav iz tega vzroka ne morejo urediti garderob in umivalnic v večjem

prostoru. Nov način vodenja obratov se je izkazal kot zelo koristen, saj so tako delavci bolj povezani z delavskim svetom in z upravo tovarne.

Nemajhno skrb so posvetili tudi skrbi za ljudi. Tudi njih tate stanovanjska stiska. Nekoliko jo bodo rešili z novo osemnajststanovanjsko hišo, ki jo bodo na pomlad gradili nasproti poljanski gimnaziji. Sindikalni funkcionarji redno obiskujejo tudi stanovanja v tovarniški baraki in skušajo zboljšati stanovanjske razmere svojih članov. Razen tega se borijo vsi za večjo proizvodnost dela in vsi uspehi, ki smo jih našli, so toliko bolj vredni, če upoštevamo, da je podjetje mlado in da je njihovo delo takšno, da se razpon plač v podjetju prične s 6.000 dinarji. Tudi tu bodo morali kaj ukreniti.

D. D.

Marjanca Jemec: Motiv iz tovarne

NIKO ZUMER, DIREKTOR PODJETJA »NIKO«, ZELEZNIKI: O KOOPERACIJI:

Sodelovanje je koristno

»Odkar obratuje naše podjetje že sodelujemo z drugimi gospodarskimi organizacijami. Polizdelke, oziroma sestavne dele dobivamo od Tovarne »Plamen«, »Iskre«, Mariborske livarne, ljubljanske Kartonažne tovarne itd.

To sodelovanje je za nas koristno, saj nabavljamo stvari, ki so v drugih obratih ceneje izdelane, kakor pri nas. Seveda se tudi primeri, da nam nekatere izdelke, ki jih sami ne moremo izdelati, drugod zelo drago računajo. V takem primeru moramo pristati na ceno, čeprav je ni mogoče zagovarjati.

Pri nas so vsi prepričani, da je kooperacija potrebna. Uni-verzalni gospodinjski stroj, ki

ga mislimo izdelovati ob sodelovanju s »Titanom« v Kamniku, ki nam bo dobavljal izdelke temperliva ter ob sodelovanju s še nekaterimi drugimi podjetji. Vendar bomo morali po dosedanjih izkušnjah zelo ostro nadzorovati dobavo nekaterih delov, ker posamezni dobavitelji menijo, da kakovost v tako kombinirani proizvodnji ni tako zahtevna, kakor če bi izdelovali proizvod v svoji tovarni.

Doslej imamo največ težav pri dobavljanju sestavnih delov naših proizvodov iz stekla. V steklarnah proizvodnja še ni tako utečena, kot jo zahteva tehnično steklo ter so na primer pri nekaterih dimenzijah razli-

ke tudi do tri milimetre, čeprav bi smele znašati največ dve desetinke milimetra.

Delavski svet naše tovarne je o kooperaciji že večkrat razpravljal. Zlasti glede sodelovanja s tremi novo organiziranimi podjetji in sicer s Ključavničarstvom Kočevje, Kemično tovarno Podnart in Kovinskim podjetjem Lož.

Za sodelovanje se mora vsak kolektiv sam odločiti in sicer na podlagi strogega gospodarskega računa, ki že vnaprej zagotavlja koristnost sodelovanja. Ko se podjetje dogovori za sodelovanje, naj bi iz proizvodnje izločalo manj vredne proizvode in jih nadomeščalo s proizvodnjo večvrednih.

NEKAJ PRIPOMB K SOLANJU NAŠIH TEHNIKOV

Dvoje vprašanj

1. Ali niso dijaki v tehničnih šolah preobremenjeni s študijem?

Solanje tehnikov se v bistvu že nekaj desetletij ni prav nič izpremenilo. Tako kot smo šolali tehnike pred 30 leti, tako jih šolamo še tudi danes, čeprav smo v načinu proizvodnje dosegli znaten napredek.

Vedeti bi morali, kakšen naj bo lik današnjega srednjega tehnika, da bi ustrezal današnji in bodoči stopnji gospodarstva. Morali bi nenehno izboljševati način izobraževanja strokovnjakov, da bodo kos vsem nalogam, ki jih od njih zahtevata graditev našega socialističnega gospodarstva.

Na III. kongresu sindikata gradbenih delavcev se je predsednik centralnega odbora dotaknil tudi slabosti, ki zavirajo hitrejši razvoj gradbeništva pri nas, čeprav je to doseglo višino tehnično razvitihi držav. Ugotovil je občutno pomanjkanje srednjih strokovnih kadrov, katerih znanje tudi sicer pretežno ne zadovoljuje. Zboljšati bi bilo treba praktični del pouka v srednjih strokovnih šolah in razširiti mrežo srednjih šol, zlasti za posamezne dejavnosti gradbeništva. Operativna sama se sicer ne priložuje niti kvaliteto tehnikov. Predlaga le, naj bi dijaki, bodoči tehniki, spoznali bolj tehnične procese, dalje bi naj poznali več gradbene zakonodaje, knjigovodstva, evidence in, ker se mehanizacija v gradbeništvu razvija, tudi gradbene stroje. Solniki - strokovnjaki, kakor tudi strokovnjaki iz operativne so uvideli, da ni dovolj, če srednji tehnik obvlada le stroko, da postane strokovnjak, marveč mora biti tudi idejno oblikovan, da pozna politične in gospodarske dogodke doma in po svetu, da obvlada materinščino in vsaj en tuj jezik, da pozna kulturno dogajanje doma in v svetu. To se pravi, da mora tehnik biti temeljito strokovno in splošno izobražen. Le tak bo uspešno opravil nalogo in nastopal kot vzgojitelj, dejavni činitelj v delovnem svetu, upravnem odboru, na sindikalnih sestankih, strokovnih konferencah in tudi med ljudstvom.

Srednje strokovne šole so same v skladu s vsakoletnimi

izkušnjami popravljale učne načrte, prav posebno pa še glede splošno-izobraževalnih predmetov. Seveda pri tem niso menjali strokovnih predmetov. Pri teh popravkih je šlo tako daleč, da so nastale velike razlike v predmetnih posameznih šol in učnih načrtih ter številu tedenskih učnih ur. Tako na primer imajo na Gradbenem odseku v Skoplju po 36 učnih ur tedensko, v Ljubljani, Zagrebu po 42 ur. Seveda je ta razlika pri pouku vplivala tudi na kvaliteto kadrov. Pa tudi prehod iz ene šole v drugo je za dijake zelo težavem. V Titogradu imajo na pr. na geodetskem odseku petletko, a v Ljubljani štiri letko itd.

V Sloveniji so na strokovnih šolah izločili iz učnih načrtov zastarelo gradivo. Skušali so skrajšati število učnih ur. Pri tem pa niso uspeli, ker so bili uvedeni novi predmeti in ker se je število učnih ur pri nekaterih predmetih povečalo. Na novo so bili uvedeni predmeti: telovadba in predvojaška vzgoja. Dijaki so preobremenjeni s šolskim delom, primanjkuje jim časa za razvedrilo, obisk gledališč, za glasbeno vzgojo, sploh za izvenšolsko udejstvovanje. Vse to pa ne vpliva najboljše na oblikovanje tehnika v skladu s potrebami naše stvarnosti. Prav bi bilo, da bi vsak absolvent - tehnik vsaj pasivno obvladal en tuj jezik, če naj zaseduje razvoj tehnike. To je zanj nujno. Danes pa dobe srednji tehnik premalo znanja tujega jezika. Po letih celo to znanje v operativni pozabijo. Opozoriti moram na pravo zmešnjavo pri pouku tujih jezikov. Na gimnaziji se na primer dijaki uče nemščine, francoščine, angleščine, ruščine itd., na gradbeni šoli pa samo nemščine in angleščine. To je resna ovira za uspešno učenje jezika. Tako se zgodi, da imaš v razredu dijaka, ki se je učil v nižji gimnaziji francoščino, v I. letniku pa poučujejo le nemščino ali angleščino.

Na splošno še vedno lahko rečemo, da je tehnik za delo v operativni dovolj usposobljen, seveda teoretično, a praktično so je usposabljali tudi v pripravniški dobi (3 leta).

2. Ali ima naša industrija v svoji ureditvi delovnega procesa že določeno mesto za tehnika in kakšne funkcije naj ta opravlja? V čem je ta funkcija različna od mojstra oziroma od delovodje? Absolvent Tehnične srednje šole, ki doseže starost 19 do 20 let, bi moral dobiti poleg strokovne tudi zadovoljivo splošno izobrazbo, kajti v operativni opravlja poleg strokovnega dela tudi

S POSVETOVANJA GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ RUŠKEGA BAZENA

Več takih posvetovanj!

Nedavno tega je občinski ljudski odbor v Rušah sklical širše posvetovanje predstavnikov vseh gospodarskih organizacij z območja ruške komune, da bi se pogovorili, kaj vse naj bi ukrenili, da bi podjetja čimbolje izpolnila letošnje planske obveznosti.

Pred kratkim so se v okrajnem ljudskem odboru posvetovali o izpolnjevanju plana za prvo polletje 1956. Ugotovili so, da so nastopile raznovrstne težave, ki ovirajo nemoteno delo v podjetjih. Družbeni plan okraja odnosno plan proizvodnje za prvo polletje obsega le 93 odstotkov od doseženega lanskega v istem obdobju. Obseg proizvodnje v prvem polletju je za 6,4% manjši kot lani ali za približno 10% manjši od predvidenega letošnjega družbenega plana. Proizvodnost dela je padla za 7,62%, dobiček pa je za 16% manjši, zaloge blaga so nasproti lanskim večje za 88% itd. Gospodarske organizacije so v letošnjem letu izvogle za 52% več svojih izdelkov kot lani. Dosedanji zmanjšani proizvodni uspehi so nastali zaradi občutnega pomanjkanja električne energije v spomladanskih mesecih. Podjetja so v tem času imela 25% manj električne energije, tako da je nastal skoraj enomesečni izpad proizvodnje. Zaradi tega izpada je občinski proračun oškodovan za nad 10 milijonov dinarjev. Proizvodnja v ruških industrijskih podjetjih je v preteklem polletju (če jo primerjamo z lanskoletno) nazadovala za 6%. Po proizvodnem planu bi morala na primer posamezna podjetja ruškega industrijskega bazena v letošnjem letu proizvesti:

Hidrocentrala Fala 121 milijonov kilovatih ur ali 269 milijonov din.
 »Tobi« Bistrica 3.187 ton ali 1 milijardo, 103.710.000 din;
 Tovarna kos in srpov Lovrenc 126 ton ali 109 milijonov dinarjev itd.

Po nepopolnih podatkih so podjetja izpolnila svoj proizvodni plan približno takole:
 Hidrocentrala Fala s 94 odstotki;
 »Tobi« Bistrica s 50 odstotki;

Tovarna kos in srpov Lovrenc s 147 odstotki.

Iz podatkov ruške podružnice zavoda za socialno zavarovanje razberemo, da so letos v podjetjih nekoliko povečali število zaposlenih delavcev. V tovarni »Tobi« v Bistrici so zaposlili še 100 delavcev, v Tovarni dušika v Rušah pa 57 delavcev. Nerazumljivo je, zakaj so nekatera podjetja povečala število zaposlenih, ko pa na drugi strani proizvodnja pada. Proizvodnja je v letošnjem letu ovirala tudi izredno huda in dolga zima.

Nekatera podjetja še danes nimajo dovolj električne energije. Tako so na primer samo v Tovarni dušika dobili v štirih mesecih nad 5 milijonov kilovatih ur manj električne energije, kot bi jo pravzaprav morali. V ruški železarni so morali zmanjšati proizvodnjo tudi zaradi pomanjkanja naravnih.

V trgovina, gostinstvu in v obrti se je promet v prvem polletju normalno razvijal, tako da do sedaj niso imeli nobenih posebnih težav. V gostinstvu so zmanjšali prodajo alkoholnih pijač, povečal pa se je promet z jedili.

Kakor imajo težave industrijska podjetja z izpolnjeva-

njem plana, tako imajo precejšnje težave pri proračunskem poslovanju tudi v občinskem ljudskem odboru. Sodijo, da v občinskem ljudskem odboru ne bodo dosegli svojega proračunskega plana, zato si bodo najeli posojila, kar bo povečalo že itak velike izdatke.

Glede na pobudo, da naj bi podjetja v letošnjem letu čimbolje izpolnila svoj družbeni plan, so nekateri izjavili, da tega žal ne bo mogoče povsod doseči. Zaradi občutnega pomanjkanja električne energije in pa zaradi pomanjkanja potrebnih surovin, ne bodo mogli izpolniti plana v podjetju »Tobi« v Bistrici. V najboljšem primeru ga bodo izpolnili samo v višini 80%. Pomanjkanje naročil za kovaške proizvode je eden izmed vzrokov, zaradi katerega bodo izpolnili v železarni v Rušah svoj plan samo s 75 odstotki. Družbenega plana tudi ne bodo mogli izpolniti v Tovarni dušika. Od večjih podjetij bo stoodstotno izpolnila plan le Hidrocentrala Fala, medtem ko ga bodo v tekstilni tovarni dosegli z 99 odstotki.

Na posvetovanju so ugotovili, da je bilo do zdaj premalo stikov in sodelovanja med občino in industrijskimi podjetji. Poudarili so, naj bi taka posvetovanja sklicali še večkrat.

Marjan Dovjak: Pri živanju — perorisba

Izšel je Gospodarski adresar LRS

Ze vsa leta po vojni so ugotavljale gospodarske ustanove, družbene organizacije in razna proizvodna podjetja, da bi bil nujno potreben gospodarski adresar, ki bi zajel vse gospodarstvo v naši republiki. Naš konzulati in trgovska zastopstva

v inozemstvu so imela mnogo nepotrebnega dela, ko so zbirala in ugotavljala naslove naših podjetij, da bi mogla prodajati surovine, polizdelke in industrijske proizvode na raznih inozemskih tržiščih. Po sprostitvi trgovine pa je že par let

postajalo vedno bolj nujno omogočiti gospodarskim organizacijam in podjetjem, da se tudi v domovini med seboj kar najbolj povežejo in spoznajo. Po številnih posvetih zastopnikov gospodarskih zbornic in dvoletnem redakcijskem delu, je vendarle izšel iz tiska gospodarski adresar LR Slovenije, katerega je izdalo uredništvo »Nove proizvodnje«.

Znano je, da se naše gospodarstvo razvija in da so vsako leto precejšnje izpremembe. Tako podjetja spreminjajo naslove, pogostokrat pa preimenujejo, sekajo, razdružujejo in spet združujejo, kar vse povzroča težave v odnosih med samimi gospodarskimi organizacijami. Uredništvo »Nove proizvodnje« bo delo nad vsemi spremembami pri naših gospodarskih organizacijah in vsako leto te spremembe sproti objavljalo.

Težko bo gospodarski adresar služil dolgo vrsto let svojemu namenu, hkrati s tem pa bo zanesljiv in pregleden zbornik vsega našega gospodarstva, postal pa bo tudi nujen pripomoček in sodelavec pri vsakdanjem poslovanju gospodarskih podjetij.

PROSLAVA DNEVA REPUBLIKE

V Sentjurju pri Celju so tepeproslavili praznik republike. Proslave so bile v osnovni šoli in nižji gimnaziji, na predvečer praznika rojstva naše države pa je bila slavnostna akademija v dvorani združnega doma.

politično in kulturno delo med delavci. To je še prav posebno pomembno v gradbeništvu. Pri občinskih tehnikah imajo odločilno vlogo naslednji elementi: učna snov, ki jo mora obvladati, čas, v katerem naj obvlada učno snov, metoda dela predavateljev in način učenja dijakov, stopnja predizobrazbe, učila in učni pripomočki pri potoku, ekskurzije in počitniška zaposlitev dijakov.

Učna snov je pri današnjem štiriinletnem študiju in po predpisanih predmetnikih preobširna. Dijaki naj spoznajo manj učne snovi, a to bolj temeljito in bolj samodejavno. Če bi hoteli učno snov v današnjem obsegu obvladati, bi morali študijski čas nujno podaljšati. Prav tako bi morali učno snov bolj medsebojno povezati in to pri splošnih in realnih predmetih z učno snovjo strokovnih predmetov. Stremeti moramo, da bo vsebina učne snovi takša, da bomo na šoli vzgojili predvsem tip splošnega tehnika ter da bomo polagoma odstranili specializacijo šolanja tehnikov.

Čas šolanja: Dosedanji čas šolanja, ki traja 4 leta po 40-42 ur tedenskega pouka, je prekratek in za dijaka preutrudljiv. Dnevno sedem šolskih ur po 45 minut je za dijaka prenaporno delo. Zato v zadnjih učnih urah dijak slabo dojema. Večino grafičnih del izvršujejo dijaki doma, pomoči, brez zadostne poglobitve in brez kontrole predavateljev. Na kulturno, posebno in fizikalno izvensolsko udejstvovanje dijakov zaradi preobremenjenosti ni niti misliti. Ker imajo dijaki po vsakem končanem šolskem letu opraviti še enomesečno počitniško zaposlitev, imajo odmora v času glavnih šolskih počitnic samo en mesec.

Zaradi gornjih ugotovitev in v skladu s šolsko reformo, bi bilo razmisлити, če ne bi kazalo podaljšati čas šolanja od štiri na pet let. Pri tem podaljšanju naj bi bil prvi letnik kot nekak pripravljalni razred za nadaljnje šolanje dijakov, posebno še, ker naj bi v prvi letnik predvsem vpisovali mlade kvalificirane delavce, ki so uspešno dovršili vajensko šolo in opravili pomočniški izpit ter osemletno obvezno šolanje. Prav tako bi se v prvi letnik ali celo v drugi letnik tehnične srednje šole lahko vpisali absolventi mojstrske šole. Po dovršenem petem letniku bi dijaki opravljali diplomski izpit. Tako bi dobili na šolo mlad delavski kader, ki bi umel praktično delo za seboj in ki bi se

izpopolnjeval v praktski v enomesečnih počitniških zaposlitvah. Ta kader bi se po završenem izpitu lahko šolal tudi na tehnični fakulteti. S tem bi uresničili zamisel vzgoje tehniškega kadra od kvalificiranega delavca do tehnika in inženirja, ki bi prav dobro poznal praktično delo. Sveda bi se lahko vpisovali v I. letnik tudi drugi absolventi osemletke, ki bi se zaposlili po šolanju bolj v projektivnih birojih in drugih tehnično-upravnih ustanovah. V pripravljalnem razredu bi šola spoznala, kateri dijaki so sposobni za tehnični študij in kateri ne. V četrtem in petem letniku pa bi pričeli s seminarjskim šolskim delom kot novo obliko delovnega pouka v šoli ter tako poglobljali študij.

S pripravljalnim razredom bi dijaki dosegli to, da bi ponovili, oziroma na novo vzeli učno snov, ki je nujno potrebna za nadaljnje uspešno učno delo v II., III., IV. in V. razredu. V tem razredu bi uvedli tudi opisno geometrijo, tehnično in prostorno risanje, uvajali bi dijake v osnovno znanje tehniške, iz matematike in fizike bi ponovili vso učno stvarino v obsegu osemletke in vzeli tudi nekaj snovi, ki bi bila potrebna za nadaljnji študij. Pri petletnem študiju bi znašala tedenska obremenitev dijakov od 34-36 ur. Težična dela in učenja bi bilo v šoli, doma pa bi dijaki učno snov samo poglobljali, vse grafične izdelke bi dijaki izdelovali v šoli pod vodstvom profesorjev.

Naša operativna ima v svoji ureditvi delovnega procesa že določeno mesto za tehnika, ki je pomočnik inženirja, a kasneje v operativni samostojen šef. V projekcijskem biroju dela tudi pod vodstvom inženirja. Delovodja je za razliko od tehnika za posten neposredno pri strokovnem delu, tako da nadzoruje in vodi strokovno delo pri posameznih delovnih skupinah. Kakšno mesto bi moral v sodobni proizvodnji zasedati srednji tehnik? Zaposlen je: ali v projekcijskih birojih kot pomočnik inženirja-projektanta, kjer dela pod njegovim nadzorstvom, predvsem konstrukcije, nadalje statične račune in proračune, ali v operativni kot tehnik, pomočnik inženirja.

Visokokvalificirani delavci oziroma obrtni mojstri se danes šolajo v mojstrskih šolah, ki imajo v LR Sloveniji že dolgo tradicijo, a v južnih predelih se šole ustvarjajo. Tudi učne načrte mojstrskih šol je treba pregledati in prilagoditi potrebam operativne.

SKORAJ TISOČ UČENCEV V TRINAJSTIH UČILNICAH

Z A T O N I O P R A V I Č I L A

Tri vajske šole v Ljubljani »gostujejo« v lastni stavbi, ki je del stavbe, kjer so bile nekoč uršulinke. — Premalo učilnic, nič kabinetov, nič zbornic, a v isti hiši še privatne stranke. — Polno obljub, a nobena iz polnjena

»Vajeniška šola lesne stroke je prišla v stavbo na vogalu Trga revolucije in Veselove ulice 1948. leta. To je bilo tedaj, ko se je osnovna šola Center izselila in združila z osnovno šolo Vrtačo, kjer smo prej bili mi. Ker je bilo nas več, so nas dali sem. Seveda je čez nekaj let osnovna šola Vrtača bila pretresna, zopet so ustanovili osnovno šolo Center, ki danes s petimi oddelki gostuje na VI. gimnaziji...

Pa pustimo ob strani osnovne šole. Isto leto kot mi, je prišla sem še vajeniška trgovska šola, kmalu za njo pa iz Most še šola raznih strok. Trgovska šola je kmalu odšla v hišo na Trgu revolucije št. 2, kamor je prišla za njo čevljarška šola. Trgovska šola je odšla na Ekonomsko srednjo šolo, kjer je še danes, k nam pa je prišla vajeniška oblačilna šola iz Spodnje Šiške. Avtomehanična vajeniška šola je v Sentvidu, zdaj ima še dve učilnici v Šiški, tam kjer je bila prej kovinarska šola. Kovinarska šola je dobila barake na Vžu, kjer je še zdaj. Te barake so dobre in lepo urejene. Zato pa je v težjem položaju vajeniška šola za gradbenike, kajti njene barake na Tomačevski cesti bodo kmalu razpadle. Skozi razpoke v barakah piha, znotraj se je naselila lesna goba... Pripovedujejo, da bo prihodnje leto »Gradis« pričel zidati svojo stavbo za učence — zidarje.

Se je tudi tebi, dragi bralc, zmešalo? Meni se je, ko mi je tovariš Hrastnik Rado opisoval stanje vajeniških šol, pravzaprav pogoje v katerih te šole delajo. Naj ponovim: v stari, nikoli za šolo namenjeni stavbi, pravzaprav v delu nekdanjega samostana, so sedaj tri vajeniške šole. Lesna, ki jo obiskuje 300 učencev, in ki ima štiri učilnice, v katerih se dopoldan in popoldan od četrt na osem zjutraj do šestih zvečer vrsti pouk za dvanajst oddelkov. Vajeniška šola oblačilne stroke razpolaga prav tako s štirimi učilnicami, ima pa 17 oddelkov, katere obiskuje 475 učencev. Seveda morajo nekateri oddelki zato gostovati v nič boljših prostorih nekje v Šiški.

Na obeh šolah je 29 predavateljev, 2 upravitelja (eden od njih je upravnik celotne stavbe), zbornico, pisarno, kabinet, delavnice za praktični pouk, mlečno kuhinjo (sicer slednji dve stvari prav zaradi tega na šoli ne obstajata) predstavlja ena soba v velikosti 4.5 x 2.5. Srečni sosede, ki imajo prav tako veliko sobo za upraviteljstvo, zbornico itd., in v tej stavbi samo tri učilnice, skupaj pa 17 oddelkov in 531 učencev.

Upraviteljica, tov. Počkajeva mi ni opisovala stanja, temveč mi je enostavno vse razkazala. Videl sem, kako si pomagajo. »Gostujejo« — saj ni boljše izbire za ta ponesrečen izraz — v privatni hiši na Titovi cesti št. 6, v sobici, kjer sem ob mojem obisku našel 20 mladih deklet. Soba meri 23.20 kvadratnega metra. Ob stenah okrog in okrog so bile omare — nešolski inventar! — ki uporabljivo površino še zmanjša. Ni bilo težko izračunati, da pride na učenca 0.97 m² površine ali pa 2.70 kubičnih metrov prostornine! Ne samo, da je ta prostor tako majhen, da so deklice v prvih klopeh manj kot pol metra oddaljene od table, da so v klopeh tesno druga od drugi, razen tega pa, da je še ta soba tako zasedena, da je nimajo niti kdaj prezračiti. Prav tako nimajo v tej stavbi stranišča. Hodijo v Rio, Daj-dam, Komuno ali pa v »matično zgradbo«, kjer pa ni boljše. Tam je stranišče premalo, so skupna in je zaradi številnih učencev navadno pred njimi vrsta. Sola nima niti drvarnic in v ta namen izkoriščajo balkone. Omare z raznim šolskim inventarjem so na hodnikih, med stopnišči... Večina učencev se vozi v šolo s kolesom, a na dvorišču nimajo niti toliko ostrušene prostora, da bi lahko preprečili, da ne bi po sto koles vedrilo »pod vedrim nebom« ali pa na samem nalivu.

Mlečna kuhinja? Kje pa bi še zanjo našli prostor?

Slišal sem govorice, da bodo na pomlad začeli graditi stavbo za vse vajeniške šole v

Ljubljani. Zdaj pravijo najbrž, a že vedo povedati, da tudi v novi stavbi ne bo prostora za vse šole, temveč le za nekatere. Razmišljal sem o tem, ali res ni mogoče najti toliko sredstev ali pa ni razumevanja da bi se, če se že gradi, zgradilo toliko in tako, da bi problem bil dokončno rešen. Naš delavski naraščaj si zasluži in potrebuje ne samo vajeniško šolo, marveč tudi svoj dom, dom delavske mladine, kjer bi imel razen šolskih prostorov tudi prostor za ostalo dejavnost. A še za šolo ne bo stavbe.

Vprašal sem, kaj so storili — upravitelji, njihovi šolski sveti... — da bi obstoječe nevezdrženo stanje popravili na kakršenkoli način.

»Kaj smo storili?!« so me vprašali z glasom, kot da sem jih hotel užaliti.

Ze dve leti se borijo za izboljšanje in to s predlogi, prošnjami, ki jih vlaga šola, šolski odbor, z resolucijami mladinske organizacije itd. Tovarišica Jezerškova, predsednica šolskega odbora mi je povedala, da je bila dvakrat osebno pri tovarišu dr. Dermastu, sicer pa vsak mesec na raznih oddelkih in svetih občine Center. Vse zaman. Pravi, več kot prositi in se razjokati, ki jo nerazumevanje le preveč prizaden, se ne more. Te šolske prostore so obiskovale razne komisije, sestavljene iz šolskih inšpektorjev, sanitarnih inšpektorjev, predstavnikov socialnega skrbstva, stanovanjskega urada. Dobil so nešteto obljub — a vse zaman.

Poglejmo podrobnosti. V tej stavbi si je v nekem bivšem razredu bivši upravnik interbrez tople hlane, ni osamljen.

nata TSS uredil zasilno stanovanje. Ta prostor bi nujno rabili za učilnico, saj mlinarji in soboslikarski vajenci nimajo pouka prav zaradi pomanjkanja prostorov. To pomeni, da jim bo verjetno za eno leto podaljšana šolska doba! (O tem perečem vprašanju in še o drugih težavah naše vajeniške mladine bomo še več pisali kdaj drugič.)

V njihovi stavbi, šolski stavbi, so še privatna stanovanja. Pred kratkim se je ena stranka odselila in namesto da bi družino, ki stanuje v razredu, preselili v to izpraznjeno stanovanje in bi tako tri šole pridobile učilnico in še v novem stanovanju prostor za zbornico, kar je za tri šole malo, vendar pa bi bilo zanje to veliko — tega niso dobili, temveč je stanovanjski urad nakazal sobo trem posameznikom. Gotovo so te »posameznice« potrebovale stanovanje, toda ali ne bi morala uživati šola neko pravnost? Vajeniška šola. Ali je šola res zadnja skrb ali kaj? Učenci v pretesnih prostorih ali še celo brez takšnih, njihovi predavatelji brez zbornic, trije upravitelji, ki morajo svoje posle opraviti po večerih, saj sicer njihova pisarna, ki je tudi zbornica ni nikoli prosta, ker se že na opisani površini združuje hkrati po deset predavateljev.

Povedali so mi še to: Nimajo prostora za mlečno kuhinjo, ki je prav vajeniški mladini najbolj potrebna. V vajeniške šole se jih več kot polovica vozi od daleč. Primer partijske sirote, ki se vozi iz Trebnjega, od koder gre ob štirih zjutraj s kosom kruha v žepu, domov pa se vrača ob desetih zvečer in je ves dan

In to v letih, ko se učenci razvijajo, ko je tudi TBC najnevarnejši sovražnik!

Tudi to bi se dalo urediti, če...

V sosesčini je internat Ekonomske srednje šole. Tam imajo veliko likalnico (?), kjer se dnevno združujeta največ dve dijakini, ki sta dežurni, — vajenci pa prošijo, da bi jim to sobo odstopili za mlečno kuhinjo. Niti tu ni razumevanja. Se več! »Stranka iz razreda« plačuje za stanovanje internatu ESS, ki si zato lasti omenjeni razred in ga zahteva za sebe. Za kaj? Dejanski »lastnik« razreda pa je vajeniška šola, katere upravnik je sodnijsko tožen, ker si je stranka tehnično pomanjkljivo in nevarno napeljala dimnik skozi okno! Komplikacije, čeprav je vse jasno. Vsem je že jasno, kdo potrebuje to učilnico in tudi vse ostalo! To potrebuje vajeniška šola, vendar do sedaj še niso ukrenili merodajni prav ničesar.

Kako dolgo bodo še vajenci čakali na milost in ali je nujno, da morajo čakati, da se jih nekdo usmili? D. D.

Opomba uredništva: Vsi v uredništvu smo se vprašali, potem ko smo prebrali gornji sestavek, ali je to v današnjem času sploh mogoče, ali si lahko obetamo iz šol, kjer se učijo učenci v takšnih razmerah, kjer poučujejo predavatelji ob takšnih pogojih, res dober strokovni kader, kader, ki ga tako željno pričakuje vse naše gospodarstvo, da z njim pomlad želi razredčene vrste. Vprašujemo se samo, zakaj tako, zakaj takšen odnos do delavskega naraščaja in kdaj se bo vse to spremenilo.

Podjetja in zdravstveno zavarovanje

Pred dnevi se je v Rušah vršila druga skupščina ruške podružnice zavoda za socialno zavarovanje. Podružnica trenutno šteje okoli 3.050 zavarovancev, zaposlenih pri socialističnem in privatnem sektorju. Tudi v tem letu je imela znaten finančen uspeh in je v tem pogledu ena

najboljših podružnic v okraju. V času prvih desetih mesecev letošnjega leta je imela suficit 11.300.000 dinarjev. Nastal je z zvišanjem prispevka zdravstvenega varstva od lanskih 10 in pol na 12% v letošnjem letu, delno pa tudi zaradi posebne prispevne stopnje. Ker je zavod pri nekaterih podjetjih ugotovil izredno velik odstotek bolnikov, je z letošnjim letom odredil 17 podjetjem plačevanje posebnega dopolnilnega prispevka od 1 do 4%. To ni v celoti doseglo svojega namena. Namesto da bi izpodbujalo podjetja, da streme za tem, da so stroški zdravstvenega zavarovanja čim manjši, podjetja za to ne kažejo nobenega interesa, saj grejo izdatki v ta namen iz dobička. Načrt novega zakona o finansiranju zato predvideva, da bi del izdatkov posebne stopnje kriili iz fonda za samostojno razpolaganje. Potem bi se podjetja bolj zanimala za vzroke povečane prispevne stopnje.

Da bi se zdravstveno zavarovanje tudi še vnaprej čim bolj decentraliziralo in približalo zavarovancem, je bilo na po-

družnico prenešeno poleg zdravstvenega varstva upokojencev, kompletiranja pokojninskih in invalidskih prispevkov še služba izdajanja odločb o otroškem dodatku.

Na skupščini je nadalje bilo govora o številnih primerih izkoriščanja zdravstvene zaštite. Ugotovili so namreč, da zavarovanci pri na razne načine nastalih poškodbah v ambulantni predložijo prijavo o nezgodah na poti na delo ali z dela. Isti so primeri tudi s podjetji, ki kaj rada nezgode pripisejo neprevidnosti delavcev samih, medtem ko je znano, da velik del vseh nesreč nastane ravno po krivdi podjetja in bi v takih primerih stroške zdravljenja morala nositi podjetja sama. Med drugim so govorili še o razdelitvi preventivnega fonda, katerega se je doslej nabralo za 1 in pol milijona dinarjev. Sprejeli so sklep, da se po delj pomoč reševalni postaji Rdečega križa za nakup rešilnega avtomobila, zdravstvenemu domu Podvelka za nakup rentgen aparata, Lovrencu pa za nakup mikroskopa.

BOJ ZA VIŠJO PRODUKTIVNOST V ZDRAVSTVU

Zdravnik: Torek komu hrešči v prsih? (Češki humor)

RES NE VEM, KDO JE ZMEŠAN

Tovariš urednik!

Prav zares ne vem več, kdo je zmešan: jaz ali tisti v tej naši preklicani trgovini, ki nam tako živce žre.

V soboto popoldne sva šla z ženo in otroki po mestu. Po Ljubljani seveda. V izložbi podjetja »Marelca« v Miklošičevi cesti smo videli pomaranče. Lepe pomaranče.

— Očka, kupi mi pomaranče, — so se oglašali otroci zaporedoma.

Cena: 280 dinarjev za kilogram. Pri sebi nisem imel toliko denarja, pa sva z ženo sklenila, da jih kupiva kilo v ponedeljek. Saj sem dobil pol plače za praznike in naj še otroci dobe priboljšek, ko so vsi tako bledečni in grintavi ter mi na šolski polikliniki vedno znova pripovedujejo, da so podhranjeni, naj jedo več sadja, mleka, mesa. No, sem si dejal, vsaj zdaj jim ustrežem.

Potlej je prišel ponedeljek, ko naj bi šla žena po pomaranče. Cena: 440 dinarjev.

Zeni prvi hip nisem niti verjel. Da je to nemogoče, sem ji dopovedoval, da prav zdaj toliko govorimo o standardu in se kaj takega ne more primeriti, sem jo tolažil. Po pravici povem, še sam nisem bil čisto prepričan v to, saj sem se že dostikrat nasankal.

Se sam sem šel gledat. Res: 400 dinarjev!

Lahko si mislite, da me je vrglo. Kiel sem in se pridružil in če bi mi takrat kdo prišel govorit o standardu... no, ne vem, kaj bi mi storil. V enem dnevu je poskočila cena za celih 160 dinarjev pri kilogramu. Pravijo, da prihaja sezona pomaranč...

Ljudje pa so pred izložbo

ODMEV NA ČLANEK

»MESO — KOSTI — POTROŠNIK«

Tovariš urednik!

Članek v 46. številki »Delavske enotnosti« z dne 9. novembra 1956 pod naslovom »Meso — kosti — potrošnik« je vzbudil posebno med gošpodinjami veliko zanimanje, saj stremi za odpravo nedostatkov, nad katerimi se prav one najbolj jezijo — čeprav jih občutimo tudi mi drugi. Obveščam vas, da smo v Ptujju pred kratkim končno le prišli tako daleč, da so začeli mesarji kategorizirati goveje meso. Zdaj imamo v Ptujju, na trgu, posebno mesnico, kjer prodajajo govedino tretje vrste po 170 dinarjev in po 190 dinarjev zadnji del. Vse ostalo goveje meso je v drugih mesnicah po 220 do 240 dinarjev za kilogram. V omenjeni mesnici na trgu pa tudi posebej prodajajo kosti in drobno po primerni ceni.

Zaradi cen na trgu pa bi mimogrede pripomnil še to. Potrošniki izražamo željo, da kljub svobodni prodaji na trgu ne bi smele donašalke oziroma prodajalke pretiravati cen svojim pridelkom, kar vzbuja upravičeno negotovnost. Res je, če nekdo nekaj rabi, mora kupiti ne glede na

takole komentirali: aha, za Miklavža so navili cene. Saj vendar nismo otroci!

Vrtel sem telefon, zahteval kovače čistega imajo pri kili račune. Tole sem zvedel. Podjetje »Fructus« je dobavilo »Marelci« 218 kg pomaranč — brutto za netto — po 350 dinarjev. Osem zabojev. Vsak tehta približno 3,40 kg — tako pravijo pri »Marelci«, Po temtakem stane kilogram neto

SPOŠTUJMO PREDPISE IN ODLOČBE

V zakajeni sobi gostilne »Malahan« sem čakal na kosilo. Nisem bil sam, okrog mene je bilo polno delavcev, ki so z isto nestrpnostjo čakali obeda. Vmes so se pogovarjali. Eni o delu, drugi o družini, nekaj je bilo tudi takih, ki so se jezili nad stanovanjsko stisko. Tež zadnji skupini pomenkujočih delavcev sem prisluhnil. Ne samo iz radovednosti, temveč ker sem vse dopoldne poslušal, s kakšnimi težavami se borijo v Sežani prav zaradi pomanjkanja stanovanj. V deževnem in vetrovnem dopoldnevu sem prehodil Sežano po dolgem in počez: povsod za kraški svet značilne hiše. Nisem opazil, da bi kje gradili nova stanovanja. Šele pozneje sem zvedel, da bo Sežana dobila 14 stanovanj. Stanovanjsko stisko v Sežani rešujejo le tako, da čakajo, kdaj se bo kdo preselil v sosednjo občino. Prioritetna lista na stanovanjski komisiji je precej obširna. Zato so večkrat na dnevnem rdu samovotnje vselitve. Naj narvedem samo en primer. Zgodilo se je v sredini prejšnjega meseca. Stanovanje predsednika Ob LO Ajdovščina je stanovanjska komisija dodelila prof. Č.; ta je zdaj pre-

ceno. Vendar mislim, da se pretirane cene ne bi smele dopuščati. Ali se da tudi tu kaj storiti?

O POKVARJENEM SIRU IN ŠE KAJ

Zlasti zadnje čase so sanitarne inspekcije kaj delavne. Samo tiste, ki so obiskovale mlekarne in podjetja, ki se bavijo s proizvodnjo in prodajo sira, so našle precej pokvarjenih živil.

Prejšnji teden se je kranjska inšpekcija napotila v Bohinjski kot. V Bohinjski Bistrici imajo 12.000 kg sira, s katerim ne vedo kaj početi. Poslovna zveza ni našla kupcev, sam sir si jih tudi ne najde in se ga loteva gniloba. Po mnenju in oceni kranjskega inšpektorata je kakih 60% tega sira že sumljive kakovosti. To se pravi, da se jim bo v kratkem do kraja pokvaril, če ne bodo kaj ukrenili. Odgovorni možje pravijo, da je nastal zastoj v prodaji sira... Zakaj ga ne bi prodali ceneje? Izguba bo prav gotovo manjša.

Zdi se mi, da trgovina s sirom še ni povsem urejena. Proizvajalci menda ne odobravajo marže trgovskim poslovalnicam, ki prodajajo sir

to okrog 400 dinarjev. Štiri. One pomaranče, ki so bile po 280 din, je dobavilo pa podjetje »Sadje-zelenjava« po 240 do 250 dinarjev kilogram brutto za netto.

Toda vsi ti računi me nič ne brigajo. Drži, da so v enem dnevu pomaranče poskočile za 160 dinarjev. Kdo naj to razume? Jaz še nisem tako pameten. Morda je kdo drug. Če je kdo, naj se oglasi.

Vencelj Planinc

bival v precej oddaljenem Stanjelu. Toda še preden se je mogel tov. Č. vseliti v izpraznjeno stanovanje, je tega zasedel upravnik podjetja »Tobak« tov. K., ki je imel sicer precej primerno stanovanje, toda v službo je imel daleč. Pomagal si je sicer lahko z avtobusom, toda ker je stoodstotni invalid, ga je 14 km dolga vožnja precej izmučila. Obe stranki se nista hoteli pomiriti, tako da so tudi to pot morali poklicati na pomoč organe Ljudske milice. Takih in podobnih primerov je še več. Iz tega vidimo — tako so mi tudi rekli na občinskem ljudskem odboru — da je stanovanjska stiska res boleča točka. Toda ne samo to. Zelo čuden odnos imajo nekateri prebivalci v Sežani do pravomočnih odločb in seveda tako tudi do ljudske oblasti.

Stanovanjsko stisko bodo v Sežani rešili le z gradnjo novih stanovanj, če so že spoznali, da z utesnjevanjem ne pridejo nikamor več. Prav gotovo bodo morali v prihodnjih letih vložiti precej sredstev za gradnjo stanovanj. Toda ob tej ugotovitvi nisem rekli še zadnje besede. Zelo čudno bi bilo, če bi v največji stiski dovoljevali vsakomur, da samovoljno krši odločbe stanovanjske komisije in pri tem zanika kakršnokoli zakonitost.

To je precej važno vprašanje, o katerem bi morali temeljito razmisliti vsi tisti, ki nočejo slišati za naše predpise in odločbe.

N. B.

KAKO RAZDELITI 8 STANOVANJ MED 59 PROSILCEV?

Tovarna dekorativnih tkanin v Ljubljani je razširila svojo proizvodnjo. Istočasno se je tudi število zaposlenih dvignilo od 328 ljudi v letu 1952 na 628 v letu 1956. S tem se je povečal tudi stanovanjski problem naše tovarne. Podjetje je vsa svoja sredstva, določena za prosto razpolaganje, do lani v celoti vlagalo v razširitev podjetja, s čimer je tudi stoodstotno zvišalo svoj prispevek družbi. Zaradi tega pa do sedaj ni moglo graditi tudi stanovanj za svoje delavce in uslužbence.

V letu 1955 pa je delavski svet podjetja sklenil vložiti vsa sredstva, s katerimi podjetje samostojno razpolaga, v sklad za gradnjo stanovanj. Okrajni in občinski ljudski odbor sta pomagala z dodelitvijo kredita in tako smo letos dobili 8 družinskih stanovanj, ki bodo vseljiva začetkom meseca decembra. Delavski svet je sprejel 50 prošenj a vsak prosilec je upal, da bo dobil stanovanje. Stanovanj pa je bilo le osem. Delavski svet se je znašel pred težko nalogo: kako pravično razdeliti ta stanovanja? Na eni strani: pet do sedemčlanska družina v eni sobi brez pritliklin, matere z otrokom pri drugi družini, ki ima že tako pretesno stanovanje, po dve družini v eni kuhinji in eni sobi... Na drugi strani pa so strokovnjaki, ki prav tako čakajo na stanovanje. Če ga ne bodo dobili, bodo šli drugam, tja, kjer jim bodo dali stanovanje.

Na prvi seji delavskega sveta ni bilo mogoče rešiti tega vprašanja, čeprav je predhodna komisija pregledala vsa stanovanja, kjer zainteresirani stanujejo, ter podrobno pretresla vse prošnje za stanovanja. Sklep te seje je bil: zainteresirani naj obdržijo mirno kri in naj sami pripravijo svoj predlog na sestanku vseh zainteresiranih za stanovanja.

Na ta sestanek so prišli vsi. Stoodstotno. Sestanek je bil zelo živahen in buren. Vsak je prikazoval vse svoje težave, nekateri so pripeljali s seboj svoje blede in bolne otroke... Ko je nastal velik hrup, je kazalo, da se bo sestanek razbil in da bo moral delavski svet sam odločiti brez predloga samih zainteresentov. Po štiriurni razpravi pa so vendar »manj potrebni« le priznali prednost bolj potrebnim in tistim, ki so za proizvodnjo zaradi svojega strokovnega znanja nujno potrebni.

Obupne prošnje, jok, rote, težke razmere — stanovanj pa je samo osem. Ne da se jih pomnožiti. Na koncu je bil sestavljen predlog in predložen delavskemu svetu. Vsi, ki so bili na listi, so bili vselili; obenem pa v strahu, da ne bi delavski svet spremenil tega predloga. Tisti pa, ki so po tem predlogu ostali brez stanovanja, so še potihlo upali, da bo delavski svet vzel znova njihovo prošnjo v rešitev kot nujno.

Med tem časom pa je predsednik dobil tudi nove pritožbe, o katerih je bilo treba razpravljati, saj niso bile predvi-

dene v predlogu komisije. Morali so ponovno pregledati vse prošnje, od prve do zadnje. Nazadnje so sestavili dokončen sklep o razdelitvi stanovanj. Po mnenju celotnega delavskega sveta pravično in pošteno — vendar pa — ostalo so še zelo potrebni in nujni primeri, ki pa jih ni bilo mogoče rešiti ob tej priliki. Ko je predsednik zadnjič prebral listo, so vsi mislili na nekaj mater z majhnimi otroki, ki v obupnih stanovanjskih razmerah pričakujejo zimo. Molke je prekinil tajnik sindikata: Harapinova je že sedmo leto v podjetju. Je dobra tkalka. Stanuje pa s svojima dvema šoolobveznima otrokoma v sobi velikosti 2x3 metre. Tuž zanjo bi morali takoj preiskrbeti bolj znosno stanovanje. Nadalje za tovarišico Blažetič Cilko, ki je pri neki tuji družini, kjer jo vsak dan preganjajo, da naj se že umakne s svojim otrokom iz pretesnega stanovanja. Vendar teh nujnih primerov ni bilo mogoče več rešiti, saj so tisti, ki so tokrat dobili stanovanje, bili vsaj tako ali še bolj potrebni. Tisti, ki so ostali, bodo morali čakati na sredstva, ko se bo v skladu za prosto razpolaganje nabralo zopet dovolj sredstev, da bi kupili še nekaj stanovanj.

Zopet globoka tišina, predsednik daje predlog na glasovanje. Zanj go glasovali vsi člani.

Tako je opravič težko nalogo delavski svet Tovarne dekorativnih tkanin v Ljubljani. Glavno pa je to, da so to, kar so imeli, pošteno in nepristransko razdelili.

x x x

Ob tem pa je padlo veliko kritike na račun tistih, ki imajo za današnje razmere preveliko stanovanje z nekaj sobami, ki pa jih ne oddajo kljub veliki stiski naših delovnih ljudi. Kaj bi rekli ti ljudje, če bi bili navzoči na našem sestanku in bi slišali dejstva o stanovanjskih razmerah ljudi, ki naši skupnosti in našemu gospodarstvu prispevajo svoj delež? Prav tako kot kdorkoli drug? Ali pa nekateri samopašni lastniki hiš! Saj so med najtežjimi primeri nekatere matere z nezakonskimi otroki. Njihov otrok prav tako zahteva vse svoje pravice, kakor tisti, ki je rojen v drugačnih razmerah. Takšni, navadno nesrečni materi vsega primanjkuje, hrani se v menzah, nora v službo, ne ve, kam z otrokom, saj zavetišča niso vsepoušod organizirana (ali pa so predraga), lastniku hiše pa gre otrok na živce vsakokrat, kadar zajoka ali sicer tudi drugače. Veliko je teh mater, ki so navezane same nase in so brez vsake pomoči. Se vedno gledajo na take matere nekateri ljudje kot na manjvredno ženo, neobzirni lastniki hiš pa to pokažejo še v večji meri. Kakšno je njeno življenje v takih okoliščinah, kako to vpliva na fizični in duševni razvoj otroka, o vsem tem pa bi morali še posebej pisati

R. B.

NJENO VELIČANSTVO

STEFAN SABO.

Premestili so me v mesto, v katerem je bil sedež okraja. V neki trgovini sem prvič videl Njo, Njeno veličanstvo. Spoznal sem jo po tem, da so vsi prodajalci pustili druge stranke, naj čakajo in so s poslovodjem načetu skakali okoli nje, žene visokega okrajnega funkcionarja. Kmalu nato sem na neki manifestaciji po naključju dobil sedež poleg nje, poleg Melanije Orehove. Brž ko sem sedel, me je vprašala:

— Ti si ta novi, a?

— Boječe sem prikimal.

— Od kdaj si član partije?... Pri kom staneš?

Fo temeljitem kadrovskem preverjanju je prešla na zaupnejši ton.

— Vidiš, tisti tam je predsednik. To je bedak. Ali pa tisti tam. Ta je sploh brez socialistične zavesti.

— Kdo pa je tisti nepočesanec, — sem pokazal na človeka, ki je stal pred nami. Toda tega ne bi bil smel storiti.

— Kdo? To je vendar moj mož! On je najbolj pameten od vseh — vse spravi v koš. Ves okraj ga pozna in spoštuje.

K sreči je gasilska godba prav tedaj pričela igrati znano koračnico »Po trgu konj beži...« in to me je rešilo. Pripominjam, da mi glasbena vnema gasilcev nikoli ni bila antipatična, toda od tega trenutka dalje njihovo ljubezen do glasbe naravnost občudujem.

Zdi se, da ima tovarišica Orehova slab spomin, kajti komaj je bilo manifestacije konec, me je vprašala, pri katerem krojaču si dam delati obleke, kateri natakav v restavraciji mi streže, kje sedim v kinu in podobne intimnosti. Ne da bi jo bil zato prosil, je prevzela nad mano pokroviteljstvo. Vljudno sem ugovarjal.

— Ne, ne, dragi moj! Ti še ne veš, kako je treba ravnati z njimi. Pred mano imajo respekt. Vedo, da se morejo zahvaliti le meni in mojemu staremu, da so še na svojih mestih. — Veš, med nama povedano, to so sami reakcionarji.

Kakor je rekla, tako se je zgodilo. V Prehrani so mi dajali blago izpod pulta, pri brivcu sem prišel izven reda vedno prvi na vrsto in končno mi je brivski pomočnik pričel ponujati napitnino; v kinu niso začeli vrteti filma brez mene in kadarkoli sem stopil v kavarno, mi je godba igrala mojo priljubljeno »Uj, kdo bi si to mislil« kot slavnostno koračnico s tušem na koncu.

Skratka, vedli so se, kakor da sem majhen Oreh v orehovskem kraljevstvu. In vse to zavoljo tovarišice Orehove, katere absolutna monarhija se da primerjati samo z vladavino Riharda Levjestrčnega.

Ne vem, kako bi se vse to končalo, če ne bi tovarišica Orehova sklenila, da me oženi z lepo Evičko, hčerko svoje prijateljice. Evička je sicer ljubila nekoga učitelja, toda ta je bil na intervencijo tovarišice Orehove »iz političnih razlogov« prestavljen v drug okraj. Evička pa, pravzaprav njena mama, ni hotela izgubiti dobrih zvez »z okrajem«. Zato je bilo na družinskem sestanku sklenjeno ugoditi »političnemu pritisku«. Jaz pa sem vse to pokvaril. Odlučil sem se žrtvovati svoj položaj iz enostavnega razloga, ker sem že oženjen.

Tega ne bi bil smel storiti. Tovarišica Orehova se je zelo razjezila:

— Kaj takega si ne bi mislila o tebi. Zaradi tebe je trpela moja avtoriteta. Zavedaj se, da smo funkcionarska družina in da to pomeni poraz našega politi-

čnega prestiža. Konec koncev je to politično vprašanje, kajti moj mož je okrajni politični delavec in zavoljo tebe je vse okrajno vodstvo onemogočeno pred množicami...

Razumljivo je, da nisem mogel dopustiti take politične blamaže. Takoj sem zaprosil, da me razrešijo

funkcije. Na intervencijo moje bivše pokroviteljice, je bila moja prošnja takoj uslišana. Odsel sem daleč, daleč in stopil v komunalno službo. Zdaj vsaj vem, zakaj me ljudje zmerjajo.

Lavinski pes je najboljši sodelavec gerskih reševalcev

DROBNE ZANIMIVOSTI

AUREOMICIN OHRANJA RIBE

Dr. Hugh Tarr, direktor laboratorija ribogojnic v Kanadi, je odkril sredstvo, s katerim je mogoče ohraniti losose, ki jih ujamejo na pacifiški strani Kanade, sveže, tako da jih lahko uživajo ne da bi jih bilo treba konzervirati prebivalcem na atlantski obali. Dognal je, da šibka količina znanega antibiotika aureomicina, če jo dodajo ledu, trikrat podaljša dobo, v kateri se ohrani riba sveža. Pred tem je Tarr že poskušal s penicilinom, streptomycinom in sulfamidom. Neka ameriška industrijska družba pa je na tej osnovi izdelala poseben preparat, imenovan acronize, s katerim naj bi ohranili tudi perutnino. Tega blaga se doslej porabijo za 130 milijonov dolarjev na leto. Na Kubi in v Portoriku,

kjer je led zaradi toplega podnebja hudo drag, pa mislijo uporabiti isti postopek za ohranitev govedine. Z aureomicinom konzervirano meso ohrani, potem ko ga skuhamo le neznatne sledove tega antibiotika, zato ni nevarnosti, da bi se bakterije, ki jih vsebuje telo konsumenta, navadile nanj in postale proti njemu odporne.

AVTOMATIČNI PISALNI STROJI

V laboratorijih ameriške radijske družbe pripravljajo iznajdbo, ki bo povzročila pravi preobrat v administraciji. To bo pisalni stroj, ki bo deloval sam od sebe ter zapisoval besedilo, ki ga bodo govorili vanj. Vendar je zaenkrat ta iznajdba še le v povojih: stroj, ki ga sedaj preizkušajo, razpolaga namreč samo z besednim zakladom, ki šteje komaj deset besedi.

O ŠKODLJIVOSTI VISOKIH PETA

Dve skupini ameriških fiziologov sta raziskovali vprašanje, če so visoke pete škodljive ženskem zdravju. Izmerili sta dejavnost mišic in ugotovili, da mišice na mečih žene, ki nepremično stojijo in nosijo čevlje z visokimi petami, venomer delujejo. Pa tudi druge telesne mišice začno sčasoma delovati bržkone zato, ker je telo v nestalnem ravnotežju. Vendar ta mišična dejavnost po mnenju znanstvenikov ni škodljiva. Menijo, da izvirajo bolečine v nogah, ki jih ljudje često pripisujejo visokim ženskim petam, iz dodatne teže, ki jo mora prenašati sprednji del stopala, krave pa so tudi polzeče nylovske nogavice, zaradi katerih stopalo drsi naprej, na nekakšnem »toboganu«, ki ga predstavlja močno nagnjeni podplat.

PARTIZANSKA ZNAMKA

Bilo je pred leti na praznik Dneva republike. Mrzel novembarski veter nas je spremljal ves čas na poti v planino.

Ne vem kako to, da se je nekdo spomnil v tej mrzli noči od naše petorice nešteti težkih pohodov partizanskih kurirjev.

S to mislijo sem se potem ukvarjal ves čas naše poti in ob tem sem se spomnil pripovedovanja kurirja Bora. Ta mi je ob neki priložnosti povedal mnogo zanimivega o tem, kako so že začeli 1943. leta na osvobojenem ozemlju organizirati redni poštni promet in izdali prvo partizansko znamko.

Leta 1943 je tik po ustanovitvi Nacionalnega komiteja Todor Vu-

jasinovič, takratni referent obnove, naročil akademskemu slikarju Djordju Andrijeviču — Kumu, naj izdela načrt za prvo partizansko znamko. Slikar Kum, ki je prišel v Jajce šele nekaj dni pred zasedanjem AVNOJ-a, se je takoj lotil dela. Skrbelo ga je, kje bo dobil za to primeren les.

Po naročilu Nacionalnega komiteja je Kum že v Jajcu začel z umetniškim načrtom partizanske znamke. Toda prišla je šesta sovražna ofenziva. Sredi trde zime

zan Bora o prvi jugoslovanski znamki. »Spominjam se«, je nadaljeval, »da so ob nekem madarskem kongresu v Drvarju nalepili nekaj teh znamk na pisma, katera so pozneje odnesli kurirji v Slovenijo in Črno goro. Nekaj znamk je slikar Kum podaril tovarišem v Drvarju, ostale pa so se uničile ob napadu na ta kraj.

»Vendar pa mi je uspelo,« mi je rekel Bora, da sem ohranil znamko, ki mi jo je poklonil slikar Kum. Hranil sem jo kot dragocen spomin. Nisem je izgubil niti med sedmo sovražno ofenzivo, preko Bosne in Hercegovine pa sem jo srečno prenesel v Srbijo, če se prav spominjam je bilo to leta 1944.

Napad na Drvar je onemogočil Nacionalnemu komiteju, da bi znamko proglasil za veljavno, kar je prav gotovo velika škoda za našo filatelijo. Toda klub temu je odis znamke, ki se je ohranila, velika redkost, kakršnih je malo na svetu, je končal svoje pripovedovanje nekdanji kurir Bora.

se je s tovariši umaknil v Drvar. Šele tu je izdobil v les prvo znamko. Takoj nato pa so napravili prvih 20 rjavih odtisov. Na sredini znamke je bil lik partizana, ta drži v desni roki zastavo, v levi pa ima puško. Na zgornji strani znamke je bil napis »Jugoslavija« v latinici, spodaj pa se je blestel isti napis v cirilici. Tako nekako mi je pripovedoval parti-

ARKTICNE OAZE

Člani ameriške letalske odprave »High Jump« so odkrili na arktičnem področju pravo oazo. V bližini obale so našli širno predele, ki niso bili pokriti s snegom ali ledom in na katerih so bila jezera s tako toplo vodo, da so se Američani v njej lahko kopali.

Nedavno pa je 13 članov neke ruske odprave prebilo cel teden v tej oazi. V svojem poročilu so tudi pojasnili, kako je ta oaza nastala. Povzročila naj bi jo bili vroči vulkanski delovanije ali pa radioaktivnost. Oaza

OB KRSTNI PREDSTAVI DELAVSKEGA GLEDALIŠČA

„JERNEJEVA PRAVICA“

Igralska družina Delavskega gledališča iz Ljubljane je z uprizoritvijo Cankar-Delakove Jernejeve pravice doživela svoj krst. V polno zasedeni dvorani šentvitske Svobode se je blizu 40 igralcev prvič predstavilo gledalcem.

Delakova priredba Cankarjevega Hlapca Jerneja je bila v stari Jugoslaviji pogumno dejanje. Z Jernejevo pravico kakor tudi z Golouhovo Križo je bil pred vojno vtisnjen Delavskemu odru svojstven, revolucionaren pečat. Deli sta veliko bolj pomembni po žgoči, vsebinski problematiki kot po dramsko formalnih kvalitetah. Obe deli sta izraz časa, odsev nainaprednejših duhov in teženj revolucionarnega de-

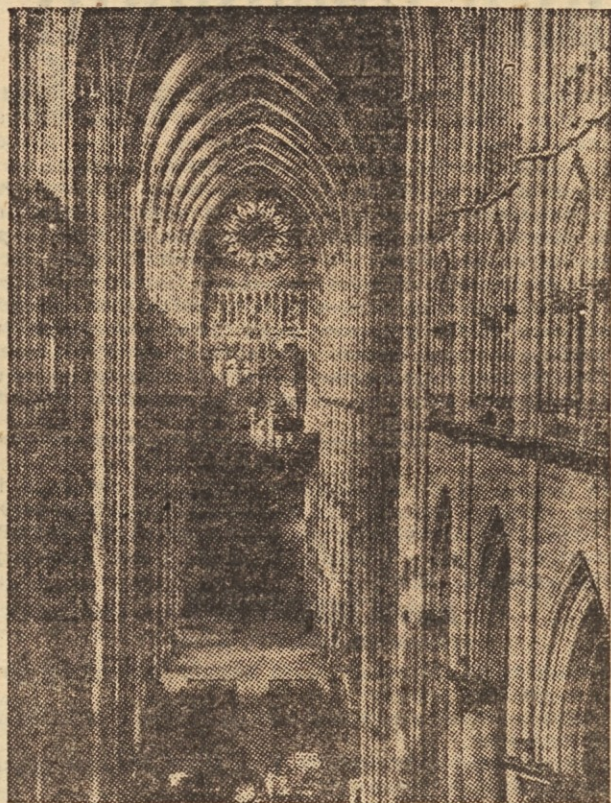
vale izbire prav tega dela, kaže zapisati tudi to, da je bil prav študij Jernejeve pravice koristna šola za sorazmerno mlade igralce. Koristna zato, ker jih je seznanila s svetlimi tradicijami njihovega predhodnika — Delavskega odra, z njegovim naprednim programom; dragocena kot šola za recitacijo in pravilno odsko izgovorjavo in naposled tudi kot preizkus njihove resnične ljubezni do gledališča. Nekaj redkih članov gledališča je bilo prepričanih, da jim sodelovanje v zboru ne more posebno koristiti, da je govorni zbor silno dolgočasna zadeva in so zato sodelovanje odklonili. Marsikdo, ki pa ni obupal, je ob

bolična, rahlo pridvignjena figura, toda vseskozi stvarna in kot taka živa obtožba krivičnih razmer. Presenetljivo dobro je svoj krst prestal Roman Novelli kot gostavev študent. Umirjen nastop, prijeten, barvit glas so odlike mladega igralca. Gospodarja in vse ostale zoprnike figure, ki jih sreča Jernej na svoji poti od Betajnovce do Dunaja, je tolmačil Frenk Boltazer. V prvih slikah je bil njegov nastop mestoma preveč narejen, pozerski, proti koncu pa se je umiril in posebno v župniku ustvaril dokaj prepričljivo odsko podobo.

Jernejevo pravico je zrežiral Ferdo Delak, ki je delo tudi dramatisiral. S pomočjo Jožeta Tirana, ki je uvežbal govorni zbor, je ustvaril impresivno predstavo, ki je gleda na mladi, skoraj začetniški sestav zboru, lep obet za prihodnost. K uspehu uprizoritve je močno prispeval tudi domislek, da so pred vsako sliko projecirali na zadnjo zaveso simbolično podobo in glavno misel, izraženo v kratkem geslu. Scenska glasba, ki bi morala pomagati ustvarjati napetost, vzdušje, je bila medla, neizrazita.

Svoj krst so mladi igralci uspelo prestali. Uprizoritev Jernejeve pravice je lep obet za nadaljnje delo mladega gledališča.

-vlm-

Posebnost gotske arhitekture je v tem, da je stremela k višini. Z vertikalnimi linijami so graditelji še poudarjali te svoje težnje in z njimi dosegali presenetljive učinke. Zato so skušali razbiti iluzijo o težnosti in imajo njihove stabe polno ozkih, zgoraj zašiljenih, visokih oken, ki so v skladu z okusom časa poslikana z religioznimi motivi in ornamentiko.

Na sliki: notranjščina gotske katedrale v Amiensu, ki je lahkotna in ki jasno kaže težnje gotske arhitekture.

V Domu Svobode v Sentvidu je gledališka skupina Delavskega odra s Cankar-Delakovo »Jernejevo pravico« doživela svoj krst. Z uprizoritvijo so bili gledalci zelo zadovoljni.

lavstva. Marsikaj, kar je bilo ob rojstvu Jernejeve pravice žgoče, aktualno, zgolj hrepenenje, je danes resnica, stvarnost. Čas je delu odkrnil ostrino in danes je Jernejeva pravica dragocen dramski dokument časa in razmer, ni pa več to, kar je bila pred desetletji — živa obtožba razmer in zahteva po boljšem, pravičnejšem življenju.

Prav zato so nastali tudi tihi ugovori, zakaj si je Delavsko gledališče prav to delo izbralo za svojo krstno predstavo. Če pustimo ob strani tehnične težave, ki so nareko-

študiju spoznal, kako ničeve so »zvezdniške« težnje in da je zavest, da odkriva ljudem globljo resnico o življenju vredna truda, ki ga je vložil v študij.

Iz govornega zboru izstopajo tri osebe: Jernej, gospodar, ki je kasneje sodnik, birič in župnik ter gostavev študent.

Hlapca Jerneja je uspelo zaigrati Milan Pirnat. Njegov Jernej je bil blizu predstavi o izkoriščanem hlapcu, ki tako trmasto išče pravico. Zalga je melodična Cankarjeva beseda mestoma zavedla v rahel patos. Res je Jernej sim-

NOV DELAVSKI DOM

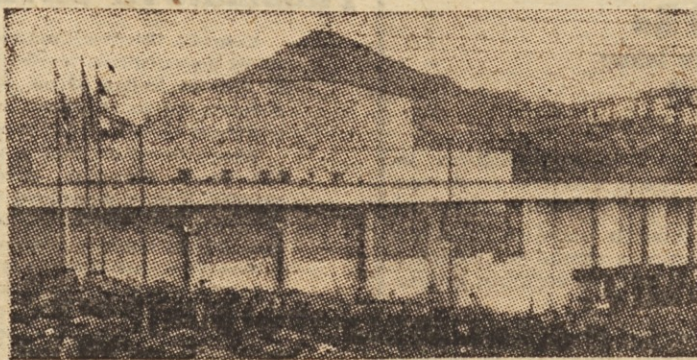
V Trbovljah so na Dan republike odprli Delavski dom. Slavnosti so se udeležili tudi predsednik Ljudske skupščine LR Slovenije tovariš Miha Marinko, podpredsednica Zvezne ljudske skupščine Lidija Šentjura, član CK ZKJ Sergej Kraigher, predsednik Zvezne Svobod in prosvetnih društev Slovenije Ivan Regent, člani romunske sindikalne delegacije in drugi gostje.

Za to slavnost so se člani Svobode-center skrbno pripravljali. Igralska družina je v režiji Karla Malovrha obnovila Cankarjeve Hlapce, novega delavskega kulturnega doma, moram reči, da sem v zadregi, da mi manjka besed, kako bi primerno izrazil vso veličino dogodka, ki ga danes slavite. Mislim, da mora vsakdo dojeti svečanost trenutka, ko je uresničena trideset let stara želja po zgraditvi dostojnega »Delavskega doma« v tem važnem, po revolucionarnih bojih slavnem starem delavskem središču, in to z lastnimi sredstvi, z lastnimi močmi. Prepričan

sem, da vas vse, ki ste na ta ali oni način gmotno ali kakko drugače pripomogli k izgraditvi doma, prešinja globoka samozavest in ponos. Zato je prav, da vam čestitam in vam izrečem največje odobravanje in priznanje, vsem organizacijam in vam tisočim, ki ste s fizičnim in umskim delom odločno sodelovali pri uresničitvi te velike zamisli.

V nadaljevanju svojega govora je tovariš Miha Marinko poudaril zasluge delovnih ljudi, ki so pokazali pot revolucionarnim bojem, razvijanju oblik socialističnega družbenega življenja, ki so sprostil inicijativo najširših plasti delavčanov, na kar smo danes upravičeno ponosni in nam to zavida po vsem svetlu, zato je treba s tem delom nadaljevati, korenito popravljati naš sistem, ga dopolnjevati in izboljšati. Prispevek k temu bo tudi sprememba dosega danjega plačnega sistema, izboljšanje življenjskega standarda delavcev in nameščencev v industrijskih središčih in mestih, ki pa bo toliko večje, kolikor bolj bomo zvišali produktivnost dela.

Nov Delavski dom je najlepše darilo trboveljskim delavcem za praznik republike. V njem bodo dobili obilo potrebnega kulturnega razvedrila.

Na praznik republike so v Trbovljah otvorili nov delavski dom. Kljub slabemu vremenu je bilo ob otvoritvi zbranih na slavnosti več tisoč Trboveljčanov.

KULTURNE VESTI

Z OBČNEGA ZBORA NOVOGORIŠKE SVOBODE

Novogoriško »Svoboda« ne moremo prištevati med preveč delavna prosvetna društva. Na zadnjem občnem zboru se je pokazalo, če iz vzamemo pevske zbor — da ne moremo nobene druge sekcije posebno pohvaliti. Pričnanje pa zasluži pevske zbor, ki šteje nad 70 članov in ga sestavljajo sami delavci iz Tovarne pohištva. V pretekli sezoni je imel več uspešnih nastopov. Sedaj pa pripravi celovečerni koncert, s katerim bo počastil petletnico smrti skladatelja Vinka Vodopivca. Na občnem zboru so sklenili prirediti v okviru ljudske univerze vsaj vsakih štirinajst dni po eno predavanje. Vsebinsko teh predavanj bodo določili na podlagi posebne ankete, zato upamo, da bodo

zanimiva in da bodo privabila številne poslušalce.

GLEDALIŠKI TEDEN V NOVI GORICI

17. novembra so odprli v Novi Gorici Gledališki teden. Pripravilo ga je Goriško polpoklicno gledališče ob otvoritvi obnovljene gledališke dvorane in v počastitev dve sto letnice smrti A. T. Linhartia. K sodelovanju so povabili več amaterskih in polpoklicnih gledališč ter Gledališče Slovenskega primorja iz Kopra.

Gledališki teden se je začel z Linhartovim »Matičkom« v izvedbi Goriškega gledališča. Nastopilo pa je še Tolminsko amatersko gledališče z »Metežem«, Mestno gledališče z Jesenic z »Vročjo krvjo«, Sentjakobsko gledališče iz Ljubljane z »Jaro meščanko« in Gledališče Slovenskega Primorja iz Kopra s »Svetlobo nad davnino«.

OB OBČNEM ZBORU KULTURNOUMETNIŠKEGA DRUŠTVA D. JEREB

Kako vrednotiti svoje delo

Društveno delo vrednotimo navadno po tem, koliko je prispevalo k oblikovanju duhovne podobe človeka, k njegovi moralni in idejni politični usmerjenosti. Ko ob občnih zbora z teh zornih kotov ocenjujemo uspehe in slabosti društvenih prizadevanj si istočasno vsaj okvirno načrtamo idejni program dela društva v novem poslovnem letu. Razmišljanje o programu društvenih sekcij izha-

ja iz težnje in želje društvenih članov: kaj smo dolžni in kaj moremo ljudem povedati — na katera vprašanja in naloge moramo usmeriti naše delo. Od občnih zborov zato pričakujemo, da bodo v prvi vrsti odgovorili prav na ta vprašanja, seveda če ima vodstvo, ki občni zbor pripravlja, jasen idejni koncept kaj hoče in kaj more storiti. Na občnem zboru v Novem mestu pa smo prav to pogrešali. Organiza-

torjem sicer ne moremo očitati, da občni zbor s formalno organizacijske plati niso dovolj dobro pripravili. Udeležba je bila izredno dobra — tudi pričetek z ubrano pesmijo topel in svečan. Pri poročilih pa se je zataknilo. Vodje posameznih sekcij so skrbno (morda celo preveč podrobno) poročali o delu pevskega zbora, igralske skupine, godbene sekcije in ljudske univerze — močno pa smo pogrešali ocene društvenega dela v celoti. Za letni obračun ni važno le, koliko nastopov, prireditev in predavanj je priredilo društvo med letom, temveč predvsem kakšni so sadovi društvenega dela, ki pa se ne morejo izraziti s suhimi statističnimi podatki. Za tako oceno ni dovolj le ozko društveno zapazanje in presojanje — tenkočutno je treba prislusniti javnemu mnenju in videti kako okolica ocenjuje društveno delo. Te ocene so navadno najbolj objektivne in tehtne — seveda če jih jemljemo dobrohotno brez osebne prizadetosti in užaljenosti. Morda bi tovariši iz KUD D. Jereb prav po tej poti prišli do dna tistemu, kar je lebdelo nad občnim zborom, pa nihče ni hotel ali ni znal povedati. Delo se je to le razkrilo v razpravi o programu KUD-a za občinski praznik, na katerem so nastopili s Petrovičevimi komedijami »Ploha« in »Nekateri« nekaterih, ki so hoteli slabo nastudirano in za to prilliko tudi slabo izbrano delo zagovarjati z nekako moralno obvezo do občine, ki je društvo materi-

RAZPIS

ZA TEČAJ POLITIČNE ŠOLE PRI CK ZKS
(od 6. februarja do 30. junija 1957)

Petmesečni tečaj Politične šole pri CK ZKS daje osnovno ekonomsko-politično izobrazbo predvsem delavcem in delavkam, ki se že udeležujejo v delavskem upravljanju in v družbenih organizacijah.

Prijave za sprejem v šolo pošljite na upravo Politične šole pri CK ZKS, Ljubljana, Parmova 37-II. trakt do 31. 12. 1956, hkrati pa tudi na svoj občinski komitej.

V prijavi navedite osebne podatke o dokončanih šolah in tečajih, o stažu in funkcijah v političnih organizacijah, o osnovnem poklicu in zaposlitvi in o višini mesečnih prejemkov.

Šola ima internat, ki je namenjen predvsem tovarišem in tovarišicam izven Ljubljane. Podrobnejše informacije dobite na upravi šole, oziroma na občinskem in okrajnem komiteju ZKS svojega področja. O sprejemu v tečaj bo vsak posameznik pisмено obveščen, in sicer najmanj 14 dni pred pričetkom tečaja.

Na podlagi 10. člena zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov (Ur. l. FLRJ št. 34-371/55) in 90. člena uredbe o ustanavljanju podjetij in obrtov (Ur. l. FLRJ št. 51-424/53) razpisuje komisija za razpis mesta direktorja podjetja »Elektro« Kranj

mesto DIREKTORJA podjetja »ELEKTRO«, Kranj

Ponudniki na razpisano mesto morajo izpolnjevati enega od naslednjih pogojev:

1. elektroinženir z najmanj 5-letno prakso v elektroprenosnih napravah,
2. diplomirani elektrotehnik z najmanj 10-letno prakso v elektroprenosnih napravah.

Pravilno kolkovane prošnje z izčrpnim življenjepisom in dokazili šolske in strokovne izobrazbe je vložiti pri Občinskem ljudskem odboru Kranj do vključno 25. XII. 1956.

Na podlagi 10. člena zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov (Ur. l. FLRJ št. 34-371/55) in 90. člena uredbe o ustanavljanju podjetij in obrtov (Ur. l. FLRJ št. 51-424/53) razpisuje komisija za razpis mesta direktorja komunalnega podjetja »Ceste in kanalizacija« Kranj

mesto DIREKTORJA

komunalnega podjetja »Ceste in kanalizacija«, Kranj

Ponudniki na razpisano mesto morajo izpolnjevati enega od naslednjih pogojev:

1. gradbeni inženir ali gradbeni tehnik s pooblastilom s petletno prakso v stroki,
2. visokokvalificirani delavec z izpitom za cestnega nadzornika in večletno prakso.

Pravilno kolkovane prošnje z izčrpnim življenjepisom in dokazili o šolski in strokovni izobrazbi je dostaviti Občinskemu ljudskemu odboru Kranj do vključno 25. XII. 1956.

Komisija za razpis mesta direktorja »Projektivnega podjetja« Kranj razpisuje na podlagi 10. člena zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov (Uradni list FLRJ št. 34-371/55) in 90. člena uredbe o ustanavljanju podjetij in obrtov (Uradni list FLRJ št. 51-424/53)

mesto DIREKTORJA

Projektivnega podjetja, Kranj

Ponudniki na razpisano mesto direktorja morajo izpolnjevati enega izmed naslednjih pogojev:

1. Inženir arhitekt ali gradbeni inženir z večletno prakso v projektiranju.
2. Tehnik-arhitekt ali gradbeni tehnik z večletno prakso v projektiranju.
3. Visokošolska izobrazba z večletno prakso pri vodenju gospodarske organizacije.

Pravilno kolkovane prošnje z izčrpnim življenjepisom in dokazili o šolski in strokovni izobrazbi je vložiti pri Občinskem ljudskem odboru Kranj do vključno 20. decembra 1956.

»COLOR«

lovarna barv in lakov
MEDVODE

razpisuje delovna mesta za:

FINANČNEGA KNJIGOVODJO za delo v finančnem in obratovnem knjigovodstvu. — Pogoji: ustrežna strokovna izobrazba in daljša praksa v knjigovodskih poslih.

SKLADIŠČNIKA za samostojno delo in vodstvo skladišča gotovih izdelkov. — Pogoji: ustrežna strokovna izobrazba — zaželeno je trgovska izobrazba in večletna praksa v tem poklicu.

VODJO EKSPEDITA za vodenje ekspedita in odpremo blaga. — Pogoji: po možnosti s trgovsko izobrazbo in prakso v pripremi blaga.

Pismene ponudbe poslati na upravo podjetja »COLOR«, — Tovarna barv in lakov MEDVODE ali pa se osebno zglasiti v tajništvo podjetja.

V senci gozdov

Živim s sosesčini z gozdnimi delavci in zato njihovo življenje precej dobro poznam. Večkrat je delovno mesto gozdnega delavca precej oddaljeno od njegovega stalnega prebivališča. Gozdne uprave so zgradile v gozdnih gozdovih lesene hišice, v katerih prebivajo preko tedna gozdni delavci. Ob sobotah se vračajo na svoje domove. Njihovo delo je naporno. Izpostavljeni so vsem vremenskim neprilikam. Pozimi, ko zapade precej snega, so primorani

prekiniti delo. Kadar delajo od jutra do večera, v enem mesecu opravijo 250 do 300 delovnih ur. Njihov mesečni zaslužek je nedvomno večji od zaslužka ostalih delavcev. Nihče jim ni nevoščljiv s trudom in znojem prisluzenega denarja. Menim pa kljub temu, da je nepravilno, da si nekateri delavci z nadurnim delom povečujejo svoje prejemke, ko so hkrati drugi delavci brez dela, čeprav so sposobni in bi radi delali.

Bral sem o novem plačilnem sistemu v gozdarstvu. Kakor sem razumel, bodo v akordni plači zajeti vsi dodatki, tako terenski kakor tudi dodatek za orodje. V gozdarstvu naj bi uvedli 208 urnih mesečnih delavnik. V tistih 12-tih obdobjih, ko je v gozdovih zavoljo vremenskih neprilik nemogoče delati, naj bi gozdna delavca zaposlili kje drugje. Kadar ne bi mogli vseh del v gozdovih opravit z rednimi zaposlenimi delavci, naj bi gozdna gospodarstva zaposlila odvisno delovno silo iz drugih vej gospodarske dejavnosti. Take delavce bi lahko v kratkem času s primernimi tečaji usposobili za delo v gozdovih.

Podoba je tudi, da gozdna gospodarstva najemajo za delo delavce iz drugih republik. Tako so letos zgradili cesto pod Veliko Kapo na Pohorju delavci iz sosednje Hrvaške, čeprav je bilo na razpolago dovolj domačinov, saj so na primer v podjetju granitne industrije Josipdol odprstili precej delavcev. Ne zdi se mi prav, da za tako dela najemamo delovno silo drugod, ko bi lahko imeli v gozdnem gospodarstvu nekaj delavcev, ki bi izključno gradili gozde poti in ceste.

ČLANOM IN POVERJENIKOM PREŠERNOVE DRUŽBE

Ekspedit tiskarne Ljudske pravice je pričel te dni razpošiljati poverjenikom letošnje redne zbirke Prešernove družbe in dodatno knjigo »Otrok od početja do pubertete«. Drugo dodatno knjigo »Praktični nasveti za dom« pa bodo zaradi tehničnih zaprek pričeli razpošiljati okoli 16. decembra.

Zaradi ogromnih količin knjig bodo z razpošiljanjem končali do 20. decembra. Poverjeniki bodo lahko vse knjige razdelili članom najkasneje do novega leta. Vse poverjenike in člane zato prosimo, naj to upoštevajo in nas za knjige ne opominjajo, razen v primeru, če se pošiljka knjig ne ujema z naročilom, pri čemer naj upoštevajo, da bodo drugo dodatno knjigo prejeli nekoliko kasneje.

Da bi mogli prihodnje leto pravočasno dotiskati vse knjige, prosimo vse dosedanje člane, da takoj ob prejemu te zbirke obnove članarino. Le tako bomo lahko pravočasno določili naklado in pričeli s tiskom. Knjižni program je objavljen na drugi strani platnice koledarja. Pogoji naročanja in plačevanja članarine in naročanja dodatnih knjig pa so neizpremenjeni.

TAJNIŠTVO

R. O.

Kam greš, Francija?

Pred nedavnim časom se je skupina uglednih francoskih socialistov uprla politiki Guy Molletove vlade in zahtevala, naj skličejo izredni kongres socialistične stranke, da bi vršili stranko, ki se je tako zelo kompromitirala z akcijo Guy Molletove vlade in postala ujetnik desnice.

Socialistični »uporniki«, med katerimi je tudi Robert Verdier, vodja socialistične parlamentarne skupine, so poslali generalnemu tajniku socialistične stranke pismo, v katerem je med drugim rečeno:

»Namesto miru v Alžiru, ki smo ga obetali volivcem na volitvah, vlada nadaljuje vojno in sistematično odklanja vsaka pogajanja. Na gospodarskem področju vlada spoštuje in uporablja socialistični program manj kot kdajkoli prej. Davki naraščajo, izgradnja zaostaja, kupna moč pada; dobički naraščajo, reforma davčnega sistema je zaspala, neskladnost med proračunskim dohodki in izdatki je večja kot kdajkoli. V nasprotju z vsemi socialističnimi načeli je vlada razpisala špekulativno posojilo za vojno v Alžiru... Napad na Egipt je običajno dejanje agresije, katerega posledice so katastrofalne za Francijo, zlasti pa za francoski socializem...«

Posledice zločinskega napada na Egipt, bolje rečeno — posledice imperialistične politike francoske socialistične vlade, so res katastrofalne za Francijo, za francoski socializem. Guy Molletova vlada je pahnila Francijo v hude gospodarsko stisko, v zmedo, ki jo izkoriščajo desničarske sile za napad na demokratične pridobitve francoskega ljudstva. Francija je izgubila ves ugled na svetu.

Imperialistična prizadevanja njene vlade so pretrgala stike med Parizom in arabskimi deželami, deželami Azije in Afrike. Uničeno je sodelovanje med francoskimi socialisti in socialističnimi strankami v številnih deželah. Vsa Severna Afrika je

spet v plamenu. O Alžiru razpravljajo Združeni narodi.

Kako to, da je vodstvo francoske socialistične stranke, ki je v začetku tega leta toliko obetalo, ki je vzbudilo upe, da se bo priključilo silam aktivne koeksistence, tako globoko padlo? O tem vprašanju danes razpravljajo številni prijatelji

imperialistične sile) so se vedno bolj bližali desnici, in končno so se znašli v njenem objemu.

Gre za Alžir, severnoafriško deželo, ki skriva v svojih neдрih ogromne zaloge nafte in rudnin, kjer že dve leti divja osvobodilni boj.

Guy Molletova vlada je bila nezadovoljna s podrejeno vlogo, ki jo je Francija igrala v zahodni skupnosti. Skušala se je osamosvojiti, se postaviti na lastne noge, in začela je iskati zaveznike, s katerimi bi usta-

dno bolj zapletal. Guy Mollet je začel pošiljati tja nove čete, kapitaliste pa je zaprosil za denarno pomoč. Pol leta je minilo odkar je v Alžiru 450.000 francoskih vojakov, ki so v tem času porabili že 300 milijard frankov, alžirsko osvobodilno gibanje pa je vedno močnejše. To dejstvo ni spametovalo vlade. Da bi prikrila resnico o Alžiru je kot krivca za vse svoje neuspehe proglasila Naserja in revolucionarno vlado Egipta. In ko je bila končno tudi sama prepričana, da je Naser vsega kriv, je sklenila: Naser mora pasti.

Z Edenovim sodelovanjem in s podporo Izraela je Guy Mollet skoval zaroto proti Naserju. Upal je, da mu bo Naserjev padec omogočil hitro uničenje alžirskega osvobodilnega gibanja, vojna v Egiptu pa naj bi obenem tudi utrdila francoske kolonialne pozicije na Srednjem vzhodu. Prepričan je bil, da je svetovni položaj za takšno akcijo ugoden in da bo organizacija Združenih narodov paralizirana vsaj toliko časa, da bo svoj cilj dosegel.

Zgodilo pa se je ravno nasprotno. Združeni narodi so obsodili agresorje in zahtevali prekinitev ognja ter umik napačalcev. Francija se je znašla popolnoma osamljena; izgubila je ves svoj ugled, ves mednarodni vpliv. Francosko socialistično vodstvo se je razkrilo pred obličjem sveta kot služabnik reakcionarnih kolonialnih krogov. Vojna v Alžiru je še huje vzplamtela. Francosko gospodarstvo se je znašlo v hudi stiski. Grozi inflacija, brezposelnost. Radikali Mendes-Francea so razočarani nad Guy Molletom. Socialistični stranki grozi razcep.

Guy Mollet pa je izgubil žvece. Ker očitnega poraza ne mo-

re spreminiti v zmago, skuša gonjo proti Komunistični partiji usmeriti pozornost na Madžarsko ter zakriti neuspeh svoje vlade. Reakcija dviga glavo, zahteva udeležbo v vladi, prepoved Komunistične partije, odpravo številnih demokratičnih pridobitev francoskega ljudstva, nadaljevanje vojne proti Egiptu.

Guy Mollet je svoje vlogo kot socialistični voditelj že odigral. Sedaj je le figura francoske desnice.

Dolgo smo upali, da bodo francoski socialisti vendarle uspeli rešiti alžirski problem; da bodo navezali stike z naprednimi silami v alžirskem osvobodilnem gibanju, z njihovo pomočjo izolirali desničarske muslimanske elemente v tem gibanju in omogočili hitro obnovo Alžira, njegov socialni in gospodarski napredek. Od teh naših upov ni ostalo ničesar. V vodstvu alžirske Fronte narodne osvoboditve se po gusarski ugrabitvi njenih voditeljev vedno bolj uveljavljajo skrajne desničarske sile, ki odklanjajo sleherni kompromis. Za tak razvojni dogodek pa je odgovorna le francoska vlada. Kje je izhod iz te hude zagate? Prav gotovo ne v naslanjanju na desnico, v protikomunističnih pogorih, v izdelovanju atomskega orožja, v grožnjah o izstopu iz Združenih narodov, v rožljanju z orožjem. Francijo bi danes lahko rešila le koalicija prerojenih levih sil. Toda nasprotja med socialisti in komunisti so se že tako zaostri (delno po zaslugi socialistov, delno po zaslugi stalniščične politike vodstva francoske komunistične partije), da takšne vlade Francija najbrž še kar precej časa ne bo imela.

Zato je vprašanje: »Kam greš, Francija?« popolnoma upravičeno.

Ujeti alžirski voditelji

Francije, njenega ljudstva, njenega socializma.

Več vzrokov je. Ustavili se bomo le pri enem, najvažnejšem.

Številni francoski ekonomski in politični krogi še vedno sanjajo o stari veličini Francije, o njenem kolonialnem carstvu, o dobičkih, ki so jih želi v kolonijah. Te sanje so zamogle oči tudi delu francoskih socialistov, zlasti njihovim voditeljem. V skrbj za ugled Francije (kot

novila nov blok držav, v katerem bi igrala vodilno vlogo. O prijetu se je zamislila o Združenih narodi, toda tu je Nemčija, njena močna večstopenjska nasprotnica. Brez Alžira bi bila Francija v tej skupnosti prisiljena podrediti se Nemčiji, z Alžircom pa bi si veliko lažje zagotovila vodilni položaj. Zato je francoska vlada sklenila, da Alžircem za nobeno ceno ne bo popustila.

Alžirski problem pa se je ve-

DEVETI PLENUM POLJSKIH SINDIKATOV

Bilo je vroče

Sredi novembra je zasedal v Varšavi IX. plenum Centralnega sveta Zveze sindikatov Poljske, ki se ga je udeležilo okoli 600 delegatov. Poročili smo že, da je odstopilo celotno predsedstvo Centralnega sveta in so na tem plenumu torej izvolili novo predsedstvo, obenem pa določili temeljne naloge sindikatov v današnjem obdobju.

O bogati vsebini in živahnosti razprave pričajo okolnosti, da so sprejeli sklepe na osnovi 1.400 resolucij in predlogov, kar najbolj kaže, kako veliko je zanimanje za delo sindikatov.

Posebno razburljivo je postalo v dvorani, ko so zahtevali od bivšega vodstva, naj položijo obračun svojega dela. Prvi val negotovanja je prevzel udeležence, ko je finančna komisija sporočila, da ne more poročati, kako so uporabljali sindikalni denar. Končno so poklicali na govorniški oder bivšega predsednika Kłosiwicza, ki je opravičeval dosedanje sindikalno politiko in zadržanje sindikatov za časa poljskega Oktobra.

Ob volitvah bivši predsednik in dva sekretarja niso bili izvoljeni v novo vodstvo.

Poglejmo si, kakšno vzdušje je vladalo na tem plenarnem zasedanju, kakor ga je opisala Vera Lazarevič za »Rad«.

Ce bi pisala o vsem tem, kar sem gledala in videla na tem plenumu, se ne bi mogla omejiti le na nekoliko strani. Zato sem poskušala prikazati le nekoliko značilnih potez, da bi z njimi, čeprav površno, orisala vzdušje plenuma.

Ze sam začetek plenuma je bil nekaj posebnega. Predsednik Glavne uprave Sindikata rudarjev ni uspel dokončati niti pozdravne besede, ko je že nekaj delegatov zahtevalo besedo: »Hočemo, da ima vsak prijetni pravico govoriti. Zahtevamo, da vsi prijetni volijo predsednika, da bi bili gotovi, da po plenumu poteka demokratično.« — so se slišali glasovi v dvorani. Oba predloga sta našletela na burno odobrava-

nje; oba so z glasovanjem sprejeli. Plenum je šele takrat začel z delom.

Sporočili so predlog dnevnega reda: nove volitve, nato sporočilo. V dvorani protest. Predsednik Sindikata kovinarjev zahteva besedo: »Ne strinjam se. Zahtevamo najprej poročilo, potem šele volitve.« Spet burno ploskanje. Nekateri nasprotujejo. Razvije se besedna bitka med delegati. Več jih govori naenkrat. Spet glasovanje. Predlog kovinarjev je usvojen.

Plenum nadaljuje z delom. Treba je prebrati poročilo. Spet nenavadna živahnost. Iz prvih in iz zadnjih vrst, od povsod zahteve: »Poroča naj Kłosiwicz! Pove naj, kaj so napravili!« Hanke, predsednik Sindikata rudarjev sporoča, da govori referat v glavnem le o bodočih nalogah. Končno se sporazumejo, naj referat prebere eden izmed tistih, ki so ga sestavljali.

Na govorniškem odru je sekretar Glavne uprave opazil, da ne prisostvuje plenumu nihče v imenu Partije in vlade. Med delegati nervozno negotovanje. Zakaj je prišlo do tega? Ugotovili so, da ni nihče iz bivšega predsedstva povabil niti Partije niti vlade. Protesti in predlogi: Prekiniti zasedanje za pol ure ter povabiti predstavnike Partije in vlade. Zasedanje so nadaljevali, ko sta se pojavila podpredsednik vlade Jaroszewicz in sekretar Partije Matvin, ker je bil prvi sekretar Gomulka prav takrat v Moskvi.

Razprava je bila ostrina in ni nikomur prizanašala. Na govorniškem odru je sekretar Glavne uprave Sindikata delavcev prehranske industrije Ana Piłsnak. Njene besede burno pozdravljajo. Graja pretirano centralizacijo, nesamostojnost osnovnih sindikalnih organizacij, govori o plačah, razdelitvi stanovarj. Govori o vsem, kar se ne bi smelo več ponoviti. Prekinjajo jo. Delegati ploskajo. Dvorana je navdušena.

Morda bi se s tem končalo, če ne bi nekdo izmed delegatov povedal, da je v poročilih varšavskega radia ob petnajstih rečeno, da je tovarišica Piłsnak govorila demagoško. V dvorani ogorčen protest. Delegati kličejo novinarja, ki je napisal poročilo, ter zahtevajo, naj pove radio resnico. Postavljali so vprašanje, če se more osvetljevanje starih bolečih točk imenovati demagogija. In novinar — čeprav je bil zelo uporen — je moral popustiti. Obljubil je, da bodo objavili ves govor tovarišice Piłsnak. Naslednji dan se je predstavnik radijske postaje z govorniškega odra oprostil delegatom.

Antozaka, starega preizkušenega šlezjskega rudarja sem spoznala med odmorom. Na vprašanje kolega Poljska, s katerim sem bila ta čas, če se pripravlja na razpravo, je kratko odgovoril: »Da, diskutiral sem tudi takrat, ko se to ni smelo. Zato so me odstavili. Danes bom diskutiral.« O čem? ga vpraša poljski kolega.

»O tem, kar me boli. O vsem, kar me spominja na zgradbo Plangke komisije, v kateri dela nekaj tisoč ljudi.«

Zato me je posebno zanimalo, ko sem ga videla na govorniškem odru. Govoril je zelo lepo in vznemirjeno. Zahteval je, naj rudarjem iskreno povedo: Nahnajmo se v taki in taki situaciji. Dati vam ne moremo ničesar, in mi bomo delali. Toda ne motocikli, avtomobili, obljube...«

Tretjega dne plenarnega zasedanja sem drugič doživela nekaj, kar prej na Poljskem ni bilo običaj.

Poljaki imajo pesem »Sto let«, ki jo pečejo za rojstne dneve in godove osebam, ki jim žele vse najboljšo in še sto let življenja.

Na velikem mitingu v Varšavi, ko je Władisław Gomulka prvičkrat govoril, se je zaorila ta pesem, ki je dostojno niso peli niti enemu političnemu voditelju.

Ko so na plenumu sporočili, da pogajanja v Moskvi zelo dobro potekajo, so se vsi prisotni dvignili, aplavdirali in zapeli »Sto let« Gomulki. Bilo je zelo pretresljivo, dejala bi, nepozabno.

In še nekaj. Ni vprašanje samo razpoloženje, ki je vladalo ves čas v dvorani, žive razprave, sodelovanja vseh. Se neka stvar je bila značilna. Delegati so znali oceniti besede vsakogar in so ga poslali z govorniškega odra, če ne bi bil konkreten, če je govoril o drobnjarijah. En sam primer.

Predstavnik gradbenih delavcev Varšave je pozdravil delegate in obžaloval, da tudi njih niso povabili na plenum, potem pa je začel govoriti o položaju gradbenih delavcev v predvojni Poljski. Delegati so zahtevali, naj neha. Posređoval je predsednik in naglasil, da ima vsak pravico povedati svoje mnenje. Nič ni pomagalo. Govornik je moral oditi z odra. Načela demokratičnosti so prekršena. Toda razumljiva je želja delegatov, da se ne vračajo v preteklost, marveč da se soočijo z današnjimi problemi.

To so samo drobni utrinki tega, kar sem videla in občutila. Teča pa je bilo zelo, zelo mnogo.

IZ REVOLUCIONARNE MADŽARSKE

Sindikati in delavski sveti

Delavski sveti na Madžarskem so dobesedno rojeni na barikadah. V dneh spontanega upora proti stalinističnemu sistemu so delavci po tovarnah ustanovljali svoje delavske svete, ne da bi kogarkoli vprašali, če mu je to všeč.

Razumljivo je, da se v teh delavskih svetih izražajo naraščajoči nazorji, od revolucionarnih in kapitalističnih. V dneh namreč, ko delavski razred ni imel trno organizirane avantgarde, saj je Rakosijeva partija ob prvem sunku vetra razpadla v prah, so si bili delavci edini le v tem, da hočejo sami upravljati podjetja. Vsak pa si je to po svoje predstavljal. Kakšne so glede tega naše izkušnje, kaj drugod pa svetu yedo o tem, tega madžarskim delavcem Rakosi in Gerő nista povedala. In v teh burnih dneh so delavski sveti začeli delati, kar so pač vedeli in znali. Pravico so si sami vzeli. Zato so ti ponekod prevzeli naloge oblasti, drugod spet so bili v teh dneh bolj stav-

kovni odbori, tretji so skrbeli za obrambo tovarne itd.

Vsekakor je šel proces organiziranja delavskih svetov precej mimo sindikatov, čeprav so jih marsikje ustanovili prav na njihovo pobudo. Razvoj pa je bil istočasno zelo nagel, saj so se delavski sveti Budimpešte medsebojno povezali in ustanovili Centralni delavski svet Budimpešte, prav te dni je bila državna konferenca delavskih svetov. Ko se je predsednik vlade zavzemal za obnovo proizvodnje in za to, da bi nehali stavkati, se je pogajal s predstavniki delavskih svetov in ne sindikatov, ki niso imeli med delavci skoraj nič besede.

Novinarji so vprašali predstavnike sindikatov, če priznajo delavske svete. Odgovorili so jim, da se z njimi pogajajo, kar pomeni, da jih priznajo. Ta pogajanja kajpak niso lahka. Stališča sindikatov se namreč v mnogem razlikujejo od stališč, ki jih zastopajo predstavniki delavskih svetov. Vsekakor pa so sindikati za delavsko samoupravo in bodo še naprej na vso moč podpirali njen razvoj, da bi delavski sveti postali zares upravljavci proizvodnje in ne da bi se spremenili v »orda in neki oblastveni organ določenega področja ali pa drugi sindikat. Sindikalno vodstvo pa ob enem meni, da danes ni potrebe po horizontalnem in vertikalnem povezovanju delavskih svetov, to je, v posameznih krajih iz različnih tovarn in delavski sveti po proizvodnih panogah. Pravijo namreč, da ima tako povezovanje politične cilje. Bržkone gre za to, da bi delavski sveti kot organizirana sila delavcev pritiskali na vlado z zahtevami, ki jih vlada ne more sprejeti.

Sicer pa smo zadnje čase brali tudi o sindikatih stvari, ki kažejo na to, da prevladajo v njih vsa sili struje, ki si spet po svoje predstavljajo ljudsko demokracijo. Tako so se proglasili za popolnoma neodvisne od vsake partije, to je, da tudi vodilne vloge nove Socialistične delavske partije v delavskem razredu ne priznajo. To pa opravičujejo s tem, da to delavci sami zahtevajo. Sindikati se namreč imenujejo »Svobodni madžarski sindikati«.

Sploh pa je danes še prezgodaj, da bi kaj določenejšega rekli o sindikatih in kakšne oblike bo prevzela delavska samouprava na Madžarskem.

Prebivalci Varšave pozdravljajo Gomulko z vzkliki: »Ni kruha brez svobode!«

DELAVSKA SAMOUPRAVA NA MADŽARSKEM

PRELOMILI SO

Sporočali smo že, da so sprejeli na Poljskem Zakon o delavskem samoupravljanju. Nekaj kasneje pa so tudi na Madžarskem izdali Uredbo o delavskih svetih.

»Praktično je moč uresničiti socialistično demokracijo le, če tovarne, rudnike in podjetja, ki so ljudska last, upravlja delavski svet. Le-tega pa izvoli delovni kolektiv.« Tako je zapisano v uvodu te uredbe, ki jo je izdal Prezidič LR Madžarske.

Po tej uredbi je treba izvoliti delavske svete v vseh industrijskih podjetjih, rudnikih in na državnih posestvih, prav tako pa tudi v vseh proizvodnih industrijskih podjetjih posameznih držav-

nih ustanov. Delavski svet šteje od 11 do 71 članov ter od 3 do 5 namestnikov in ga volijo neposredno na skupščini delovnega kolektiva. Volitve pripravi sindikalna podružnica. V delavski svet je lahko izvoljen vsak član kolektiva, ki je v njem najmanj leto dni, razen direktorja, (ta se lahko udeležuje zasedanj delavskega sveta s posvetovalnim glasom), glavnega inženirja in glavnega knjigovodje. Tam, kjer ni mogoče izvoliti delavskega sveta na skupnem sestanku kolektiva, ker je kolektiv prevelik, se član delavskega sveta volijo na sestankih oddelkov ali obratov, sorazmerno številu oddelka ali obrata. Dve tretjini članov delavskega sveta mora biti iz vrst neposrednih proizvajalcev (delavci, poslovođe, tehniki in inženirji). Glasovanje je tajno.

Delavski svet izvoli najkasneje 24 ur po volitvah predsedstvo, ki šteje od 5 do 15 članov, predsednika, podpredsednika in tajnika delavskega sveta. Mandat delavskega sveta traja leto dni. Zasedanjem delavskega sveta smejo prisostvovati še predstavnik sindikalne podružnice in direktor. Predsednik delavskega sveta pa lahko povabi še glavnega inženirja in glavnega knjigovodjo, ki imata v tem primeru posvetovalni glas.

Podrobno so določena pooblastila delavskega sveta. Razpolaga z obratnimi in osnovnimi sredstvi podjetja, odobrava bilanco in na-

jevanje posojila, določa proizvodne načrte, organizacijsko ureditev podjetja, skrbi za izpolnjevanje kolektivne pogodbe, v okviru zakona določa plače, prav tako pa razpolaga z delom dobička, ki ostane podjetju po predpisih, ki bodo kasneje sprejeti. Na prvem mestu pa so našete obveznosti podjetja do države in za katere mora poskrbeti delavski svet. Posebno je zanimivo določilo, po katerem lahko delavski svet prenese katerokoli izmed svojih pooblastil na predsedstvo ali na direktorja. V tem primeru morata predsedstvo ali direktor poročati.

Predsedstvo skrbi, da se izvršijo sklepi delavskega sveta, odobrava sprejemanje ali odpustanje vodilnih uslužbencev, določa direktorjevo torišče itd. Za vse stvari, ki neposredno zadevajo delavce pa se mora prej posvetovati s tovarniškimi sindikalnim komitejem. Če tega ne stori, razpravlja o tem delavski svet.

V grobih črtah so urejeni tudi odnosi med organi delavskega upravljanja in direktorjem. Tega postavlja državni organ v sporazumu z delavskim svetom. Predsedstvo se mora sestajati vsak teden, delavski svet pa vsak mesec. Na zasedanju delavskega sveta mora predsednik obvezno poročati o delu podjetja od zadnjega zasedanja. Kot v poljskem zakonu je tudi v madžarski uredbi določeno, da se članu delavskega sveta ne more odpovedati delovno razme-

ČUDEŽNE KORISTI ANGLOFRANCOSKE AVANTURE:

POMANJKANJE PETROLEJA

Mednarodne sile OZN so že prevzele središče Port Saída. Oddelek jugoslovanskih vojakov pa se je že podal na pot proti Gazi, kjer bodo nadzorovali umik izraelskih čet z egiptovskega ozemlja. Napadalcii sicer še vedno postavljajo zahteve in upajo, da bodo iz te avanture le izvlekli kakšno korist zase pri urejevanju vprašanja uprave Sueskega prekopa, vendar je stališče OZN zelo jasno in nedvosmiselno: brezpogojen umik.

Medtem pa se že danes kažejo posledice te avanture. V Zahodni Evropi manjka petroleja. V Franciji so omejili potrošnjo bencina in so delili od 26. do 30. novembra le po 20 litrov na avtomobil. Istočasno so za 10% povišali davek na avtomobile. V Švici je ob nedeljah in praznikih prepovedana vožnja z osebnimi avtomobili. Tudi v Italiji se je bencin podražil, v Angliji je prav tako že omejena poraba tekočega goriva.

Anglija in Francija si prizadevata, da bi dobili petrolej iz Amerike. Tam pa doslej nočejo o tem nič slišati, ker ga sami potrebujejo, saj so rezerve že precej pičle in računajo, da bo v naslednjih petih letih potrošnja porasla še za polovico.

Cetudi bi Amerika dala Zahodni Evropi na razpolago svoje zaloge, bi bilo treba skrbeti porabo tekočega goriva za četrtno, če bo dovolj ladij za prevoz petroleja. Zato Angleži tako hitijo s čiščenjem Sueskega prekopa, medtem ko se Egiptčanom nič ne mudi, ker skušajo s tem doseči čimprejšen umik tujih čet iz Egipta.

Stiska je huda. V Franciji lahko zdrže le še do novega leta, dosti bolj pa ni tudi v Angliji. »Bliskovita vojna« je šla po globe, z njo pa nastajajo hude skrbi za vso »motorizirano« Zahodno Evropo. Kajti skozi Suez se dolgo ne bo priteklo petrolej. Po čigavi krivditi?!

KONGRES DANSKE FEDERACIJE KOVAČEV IN MEHANIČARJEV

V začetku septembra je bil v Kopenhagenu 34. kongres danske federacije kovačev in mehaničarjev. To je ena izmed največjih sindikal. organizacij, ki je včlanjena v centrali metalurških delavcev Danske. Šteje okrog 60.000 članov, centrala pa ima 110.000 članov.

V tej federaciji imajo močan vpliv komunisti, ki so na volitvah za delegate v kongres dobili skoraj tretjino glasov. V glavnem predstavljajo delavce,

podjetij kopenhagenskega področja.

Na samem kongresu so govorili tudi o strokovnih odborih. Komunisti so zahtevali, naj jim priznajo, da oni zastopajo delavce v teh odborih, medtem ko je večina delegatov menila, naj delavce v strokovnih organizacijah predstavljajo samo tisti, kateri bo pooblastila centrala metalurških delavcev.

Na kongresu so sklenili, da bodo sprejeli v federacijo kovačev in mehaničarjev tudi federacijo specializiranih delavcev, ki ima 3000 članov. Sodijo, da so tako začeli spreminjati to federacijo v industrijsko organizacijo. A. M.

Napad na Sirijo?

Sirijska vlada sporoča, da so na njeni meji skoncentrirane angleške, francoske in izraelske čete. OD OZN je zahtevala, naj posreduje.

Znano je, da obe zahodni veleni obtožujeta Sirijo, da je prepustila svoje vojne baze Sovjetski zvezi in da je le-ta spremenila Sirijo v svoje oporišče na Srednjem vzhodu.

MLADI KOVINARJI IN RUDARJI EVROPSKE SKUPNOSTI ZA JEKLO IN ŽELEZO SO SE POSVETOVALI

O VSEM PREVEČ, O MLADINSKIH VPRAŠANJH PREMALO

Sredi oktobra je bilo v Luksemburgu tretje redno posvetovanje mladih rudarjev tistih sindikalnih organizacij, ki

so članice mednarodne federacije rudarjev v državah, ki so članice evropske skupnosti za jeklo in železo.

Posvetovanju so kot opazovalci prisostvovali predstavniki mladih rudarjev Avstrije, Velike Britanije in Jugoslavije. Našo državo je zastopal ing. Božidar Nikolič iz Raše.

Na posvetovanju je bilo nekaj predavanj o delu evropske skupnosti za jeklo in železo, tako na primer o skupnem tržišču, o izboljšanju delovnih pogojev in življenjskega standarda delavcev in o bodočem razvoju rudarstva v deželah, ki so članice evropske skupnosti za jeklo in železo. Značilno je, da je bilo v teh predavanjih izrečenih zelo malo besed o tem, v kolikoli meri se ta vprašanja tičejo mladih rudarjev, prav nič pa niso tudi povedali, kakšne so naloge mladih rudarjev pri reševanju teh vprašanj.

Na posvetovanju je prišlo do tesnejšega stika med mladimi rudarji, od katerih so se nekateri dogovorili za kasnejše so-

NAPAČNI START

BELA VRANA

Laburisti so ognjevit napadli Edenovo avanturo v Egiptu. Njihov voditelj Gaitskell je že takrat govoril, da je to noreost in da se bodo škodljive posledice še dolgo poznale v Angliji.

Tudi med konservativci so se našli ljudje, ki so obsojali vlado. Nekateri so dali celo ostavko na svoje položaje v vladi.

Toda našel se je laburistični poslanec Stanley Ewaas, ki je celo obsodil ustavitve ognja, ker je smatral, da je »treba iti do konca«.

Volivci pa se z njim niso strinjali. Zahtevali so, da odloži mandat. In je šel.